O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

ОЖИЗ КЕЧИРОЛМАЙДИ. АВФ ЭТИШ КУЧЛИЛАР ФАЗИЛАТИДИР.

М.ГАНДИ

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ—ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 ЙИЛ 30 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1999 ЙИЛ 13 июл, СЕШАНБА

№ 28 (128)

Сотувда эркин нархда

БУГУНГИ СОНДА:

ЖУРНАЛИСТИКА: МАҲОРАТ СИРЛАРИ 2-бет

ЗЎР ЗЎРНИ КЎРСА... 4-бет

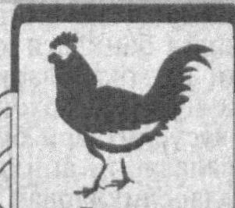

Амнистия — инсонпарварлик

ОЗОДЛИКНИНГ ҲАР ДАМИ ЛАЗИЗ

Инсонпарварлик, раҳм-шафқатлилик мустақил давлатимизда олиб борилаётган сиёсатнинг устувор тамойилларидан бири ҳисобланади. Инсон манфаати тўғрисида қайғуриш, фуқароларнинг тинч-тотув, осойишта ҳаёт кечириши, меҳнат қилишини таъминлаш ҳам ушбу сиёсатнинг етакчи йўналишларидандир.

Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, биз шунчаки демократик эмас, балки адолатга асосланган, одил демократик жамият қурмоқчимиз. Бу ёш мустақил мамлакатимизнинг ҳур фикрли ҳар бир фуқаросининг эзгу мақсадидир.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан эълон қилинган Амнистия тўғрисидаги Фармони танлаган йўлимизга содиқлигимизнинг, юртбошимиз инсонпарварлиги, бағрикенглигининг яна бир ёрқин намунаси бўлди.

Мазкур Фармоннинг ва вилоят ҳокими томонидан шу йил 14 майда тасдиқланган Дастур ижросини таъминлаш мақсадида адлия бошқармаси томонидан бир қанча чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилди. Шу режаларга кўра вилоят оммавий ахборот воситаларида Фармоннинг қўлланилиши билан боғлиқ тушунтириш ишлари олиб борилди, телевидение орқали Фармоннинг моҳияти ва халқаро аҳамияти мавзуларида давра суҳбатлари ташкил этилди. Барча туман ва шаҳар судларига ушбу чора-тадбирларни ижро қилиш вазифаси юклатилди.

1999 йил 19 июн куни вилоят телевидениеси орқали вилоятнинг туман ва шаҳар судларида Ўзбекистон Республикаси Президентининг авф этиш тўғрисидаги Фармони қўлланилиб, жазони ўташдан озод этилган судланувчиларнинг эҳтиёт чораси ўзгартирилган ҳолатлари ҳақида кўрсатув намойиш этилди. Ушбу кўрсатувга жамоатчиликнинг муносабати, шунингдек, берилган акс-садоларга таяниб, шуни алоҳида таъкидлашни истардикки, юртбошимиз томонидан кўрсатилган бу улкан меҳр-шафқат халқимизнинг эзгуликка, адолатга бўлган ишончини янада мустаҳкамлади, ҳаётда адашиб нотўғри йўлга кириб қолган фуқароларга тўғри хулосаларга келиб олишлари учун жуда яхши имконият бўлди. Кўрсатув давомида судланувчиларнинг қалбдан чиқариб айтган фикрлари яна шундан далолатдир. Кўрсатувда вилоят адлия бошқармаси ходимлари иштирок этиб, вилоятда ушбу Фармоннинг қўлланилиши юзасидан жамоатчиликни қизиқтирган барча саволларга жавоб қайтардилар. Телемулоқотда қатнашган Навоий шаҳар суди раиси вазифасини бажарувчи С.Жуманова Фармоннинг бажарилиши юзасидан очиқ суҳбат ўтказди.

Бир сўз билан айтганда, Фармон билан боғлиқ барча тадбирлар ушбу ҳақиқатни теран англаб етишга, уни қайта-қайта уқтиришга хизмат қилмоқда: озодликнинг қадрига етайлик! Давлатимиз қонунларига сўзсиз итоат этиш ҳар биримизнинг муқаддас фуқаролик бурчимиз эканини унутмайлик. Яна шуни таъкидлашни истардикки, Амнистия тўғрисидаги ушбу Фармонни интизорлик билан кутган, жазони ўтаётган шахслар Фармонга асосан жазодан озод қилинганларидан кейин ўзлари учун тўғри хулоса чиқариб олишлари шарт. Бу мурувват, бу ишонч улар учун синов эканлигини унутмасликлари лозим. Умид қиламизки, Президентимиз томонидан кўрсатилган бу инсонпарварликларнинг моҳиятини улар тушуниб етадилар.

Икромжон БЕРДИҚУЛОВ,
Навоий вилоят адлия бошқармаси бошлиғи

Муносабат

ЁШЛАР ТАРБИЯСИГА МАСЪУЛМИЗ

Шукрлар бўлсинким, мустақилликка эришдик. Юртимиз тинч, обод, ҳаётимиз фаровон. Афсуски, шу тинчлигимизни, фаровон турмушимизни кўролмайдиган ғанимлар ҳам бор экан. Кечагина шу юртда туғилиб, камол топиб, ота-онасига таянч, юрт иқболи ва истиқболи йўлида фидойи бўладиган бир пайтда қандайдир ғаламислар таъсирига тушиб қолаётган ёшларимизни бугун ким деб аташ мумкин? Келажакда улардан нима кутиш мумкин?

Айниқса, халқимизга ёт турли хил ақидапарастлар таъсирига тушиб қолиб, халқ онгини заҳарловчи ҳар хил варақалар тарқатиш билан овора бўлиб қолаётган ёшлар шубҳасизки бугун ҳурфикрли халқимиз қарғишига учраши аниқ. «Хизбут-таҳрир» каби диний экстремистик уюшмаларга аъзо бўлаётган ҳам шу ёшлар.

Фарзандларимиз тарбияси авваламбор оиладан бошланади, қолаверса, мактаб, маҳалла ва бошқа мутасадди ташкилотлар эътиборида бўлиши керак, деб ўйлайман.

Назаримда, биз фарзандларимизнинг қалбларига эзгулик уруғини сепolmaяпмиз. Уларнинг қизиқишлари, ҳаваслари, интилишлари билан қизиқмаймиз.

Хулоса қилиб айтганда, фарзандларимиз тарбияси билан боғлиқ бўлган барча масалалар учун масъул бўлишимиз керак.

Усмон РАВШАНОВ,
шифокор,
Жиззах вилояти,
Ғаллаорол тумани

МАЪНАВИЙ БАРКАМОЛЛИК САРИ

Республикамиз мустақиллигини, халқимизнинг фаровон турмуши ва Президентимизнинг олиб бораётган доно сиёсатини кўра олмаётган, очиқдан-очиқ душманлик қилиб, қабиҳ ишларга қўл ураётганларнинг кирдикорлари Тошкент шаҳрида бўлган феврал фожиаларидан сўнг яққол кўринди.

Ачинарли томони шундаки, бундай ёвузлик, қабиҳлик, қўпорувчилик, талончилик ва бошқа салбий ҳодисаларнинг аксарият қисми ёшларимиз томонидан қилинмоқда. Бизга аёнки, ўз юртига душманлик ниятида бўлган шахслар бугунги кунда ҳокимият тепасига чиқиш учун ёшларни тўғри йўлдан чалғитмоқдалар, уларнинг онгини заҳарламоқдалар. Ташқаридан туриб, ёшларни ўз измига солишга уринмоқдалар.

Яқинда маҳалламизда яшовчи 3 нафар ёш йигитларнинг сабабсиз Тошкент шаҳрига кетиб қолганликларини аниқлаб, туман ИИБ ходимлари кўмагида уларни уйларига қайтаришга эришдик. Улардан уйларидан кетиб қолиш сабабларини сўраганимизда, бирон аниқ жавоб ҳам ололмадик. Агар бу каби ёшларнинг тарбияси, юриш-туришларидан хабардор бўлиб туриш фақат ота-онанинг вазифаси деб бепарво бўлсак, уларнинг келажак ҳаётлари бутунлай издан чиқарди. Жамият учун фойдали меҳнат билан шуғулланмасдан юрган ёшлардан нима кутиш мумкин? Жинояткорона ишлар тепасида турган кимсалар эртага бундай ёшларнинг онгини заҳарлаб, ўз измига солмайди, деб ким кафолат беради?

Яқинда ойнаи жаҳон орқали 16 феврал фожиалари ташкилотчилари ва ижрочиларидан 22 нафарига одил суд томонидан чиқарилган ҳукмни эшитиб, ҳақиқий жазо берилганлигини юракдан ҳис қилдим.

Маҳалламизда, айниқса, ёшлар ўртасида ҳуқуқий, маънавий мавзуларда олиб борилаётган суҳбатлар, учрашувлар натижаси республикамизнинг сиёсий-иқтисодий, маънавий гуллаб-яшнашига хизмат қилади деб ишонаман.

Муқаддам САИДОВА,
Самарқанд вилоят,
Пайариқ тумани
Т.Жўраев номидаги
маҳалла қўмитаси раиси

Истиқлол суръатлари

ХИРМОН ТЎЛИБ, ТЎКИЛДИ ДОН...

Ғалла – ризқ-рўзимиз, элимиз дастурхонининг фаровонлигидир. Шу кунларда юртимизнинг кенг ғаллазор майдонларида ана шу қут ва барака омборини тўлдириш ниятида қизғин меҳнат қилинмоқда.

...Саратон ўз оловини она замин узра пуркайди. Биз йўл-йўлакай шу олов қўйнида меҳнат қилаётган одамларга, солланиб турган ғаллазорларга маҳлиё бўла-бўла манзилга ҳам етиб келдик. Биз етиб келган манзилда яшовчи одамлар тинчлик-осойишталикни, шунинг асносида ерни эъзозлаб, ундан унумли фойдаланиб, фаровонлик йўлида меҳнат қилишни ва гўзал турмуш кечиришни ҳар нарсадан устун қўювчи оддий инсонлар эди. Уларнинг шу пок ниятлари туфайли роппа-роса етти иш кунида кўзланган мақсадга эришилди. Яъни Самарқанд вилояти Пахтачи тумани ғаллакорлари вилоятда биринчи бўлиб қабул пунктларига 10 минг тонна ғалла етказиб берган ҳолда шартнома режасини адо этишга муваффақ бўлдилар. Ўртача ҳосилдорлик 40 центнердан ошди.

Туман ғаллазорларида ҳосилнинг юқори даражада бўлишида тармоқда оилавий пудратнинг жорий этилиши муҳим аҳамият касб этди. 3500 гектар ер тўлалигича ўз эгасини топганлиги ўрим натижалари бўйича самарасини кўрсатди.

– Туманда ғалла ўрим-йиғими мавсуми даврида ўғрилик, талон-торожлик, ёнғин ҳодисаси каби нохуш ҳолатлар мутлақо содир бўлмади, – дейди туман прокурори, биринчи даражали юрист Мустафоқул Маматқулов, – биз ҳокимлик ва тумандаги бошқа бир қатор идоралар билан ҳамкорликда штаб тузиб, йиғим мавсуми самарали ўтишини мунтазам равишда назорат остига олдик. Айтиш жоизки, туман ички ишлар бўлими ходимларининг ушбу хайрли тадбирда алоҳида ҳиссалари бор. Улар кечаю кундуз навбатчилик асосида деҳқон заҳмати билан етиштирилган ғаллани кўз қорачиғидек қўриқладилар.

Ҳа, прокурорнинг сўзларида жон бор. Вилоятда биринчи, республикада иккинчи бўлиб, ғалла топшириш режасини уддалаган пахтачиликларнинг бугунги қувончларида қонун посбонларининг ҳам муносиб улушлари бор.

Деҳқонлари меҳнат билан улғайган Деҳқонобод, Наврўз, Шомурод Қаҳҳоров, Қурбон Ражабов номли жамоа хўжаликлари зафар маррасига ёруғ юз билан етиб келдилар.

Пахтачи далаларига экилган «Улуғбек 600», «Скипианка» навли ғалла уруғлари ўзининг ҳар томонлама сифатли эканлигини исботлади. Ўрим-йиғимнинг қисқа вақтда амалга оширилишида Кейс комбайнларининг аҳамияти катта бўлди.

Айни кунларда ҳам Пахтачи ғаллазорларида иш қизғин давом этмоқда. Тармоқ меҳнатчилари ғалланинг заррасини ҳам нобуд қилмай, хирмонга янада барака киритмоқ ниятида суръатни сусайтирмай, ўрим-йиғимни давом эттиришаётир.

Хизмат сафаридан қайтар чоғимиз, Самарқанд вилоятининг давлатга ғалла етказиб бериш борасидаги шартнома режасини бажарганлиги ҳақидаги хушхабарни эшитиб, бир қувончимизга ўн қувонч қўшилди.

Салима ҚИЛИЧЕВА,
«Инсон ва қонун»
мухбири

***СУРАТДА:** Пахтачи туман ИИБнинг участка нозири Ғафур Назаров. У ғалла ўрим-йиғими мавсумида ҳам ўзининг касбга фидойилиги, эл бойлигини асраш борасида бурчга масъулиятли ёндашиши билан ҳамкасбларига ўрнак бўлди.*

Фармон ва ижро

ШАРТНОМА ТУЗИШ...

ҚОНУННИ БУЗИШГА АЙЛАНМАСИН

Вилоят адлия тизими ходимлари Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий ночорлиги ва шартнома мажбуриятларининг бажарилишида мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш тўғрисида»ги Фармони ижросини таъминлаш, Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 24 апрелдаги қарорини бажариш юзасидан бир қатор чора-тадбирларни амалга оширди

Вилоятда жами 7.488 та фаолият юритаётган корхона мавжуд. Жорий йилнинг биринчи ярмида шулардан 202 тасининг фаолияти адлия ходимлари томонидан ўрганиб чиқилди. Бу корхоналарда 4.322 та контрактация шартномаси тузилган бўлиб, уларнинг суммаси 8 млрд. 118 млн. 495 минг сўмдан ошади. Хўжалик субъектлари фаолиятини ўрганиш жараёнида адлия ходимлари томонидан 55 та - 43.538174 сўмлик ташқи, 34 та - 13.165.000 сўмлик контрактация шартномаларини тузишда ёрдам кўрсатилди.

Ходимларимиз бир қатор корхоналарда шартнома талабларининг бузилиши ҳолатларини аниқладилар. Шунга асосан 556 та хўжалик субъектларига 1 млрд. 530 млн. 174 минг 700 сўмлик талабномалар киритилди ва 119 та корхона фойдасига 76 млн. 697 минг 635 сўм маблағ ундириб берилди.

Шартнома мажбуриятларининг бажарилишини ўрганиш жараёнида хўжалик юритувчи субъектларга 8 нафар тажрибали адвокат, 9 нафар юқори малакали ҳуқуқшунослар жалб қилинди. Фаолияти ўрганиб чиқилган 24 корхона ҳуқуқшунос кадрлар билан таъминланди. Жойларда хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарлари ва масъул ходимлари иштирокида 200 соат ўқув-маъруза машғулотлари, 15 та семинар-кенгаш, 24 та ҳар хил шаклдаги тарғибот тадбирлари ўтказилди, оммавий-ахборот воситалари орқали чиқишлар уюштирилди.

Текширишлар шуни кўрсатдики, жуда кўп корхоналарнинг масъул ходимлари, ҳатто юристлар ҳам шартномалар тузишда шошма-шошарлик, эътиборсизлик ёки ҳуқуқий билимлар етишмовчилиги туфайли қонун ва меъёрий ҳужжатлар талабларини бузмоқдалар. Масалан, Пахтакор туман нефт маҳсулотлари корхонаси шу йилнинг январ ойи давомида 102 та хўжалик субъекти билан нефт маҳсулотлари билан таъминлаш тўғрисида 293.133.387 сўмлик шартномалар тузган. Шартнома қонунийлиги ўрганилганда, уларнинг барчасига корхона юристи М.Ҳалилов имзо қўйгани ҳолда, Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги қонуни 21-моддаси талабига тўлиқ риоя этмаган.

(Давоми 3-бетда)

Янгилик

ПОСБОНЛАРГА — ГУВОҲНОМАЛАР

Маълумки, пойтахтимизда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тизимида маҳалла посбонлари хизматини ташкил этишдек яхши анъана кенг қанот ёймоқда.

Яқинда Юнусобод туманидаги «Дўстлик», «Чоштепа», «Иттифоқ» ва «Юнусота» маҳаллалари фаоллари иштирокида ўтказилган тадбир ҳам фикримизнинг исботи бўлди.

Юнусобод тумани ИИБ бошлиғининг ўринбосари милиция подполковниги А.Раҳимжонов йиғилганлар эътиборини маҳалла посбонлари хизматини ташкил этишдан кўзланган мақсад, посбонларнинг вазифалари ва ҳуқуқлари каби масалаларга қаратди.

- Мақсадимиз, - деди у, - маҳаллаларда тинчлик-осойишталикни сақлашда, жиноятларнинг олдини олишда, айниқса, ёшлар тарбиясининг тўғри йўлда бўлишини таъминлашда ички ишлар ходимлари ва жамоатчилик ҳамкорлигини янада яхшилашдан иборат. Маҳалла посбони - бу собиқ тузумдаги «халқ дружиначиси» эмас. Унинг вазифалари, ҳуқуқлари, демакки, обрўси ҳам юксак ва эътиборли. Биз мустақиллик йиллари давомида халқимиз ҳаётида юз бераётган ижобий ўзгаришларни ҳимоя қилиш, ҳуқуқий-демократик жамият қуриш йўлидаги ислоҳотларни яна жонлантиришга ўз ҳиссамизни қўшмоғимиз лозим.

Тадбир сўнггида ушбу тўрт маҳалланинг 40 га яқин фуқаросига маҳалла посбони гувоҳномалари топширилди.

А. ХЎЖАМОВ

Номус «иш»лари

ОЙДАГИ ДОҒЛАР

Ёки «Тўсма «йўл»имни, чўзавер пулимни...» деб хиргойи қилувчи айрим аёллар ҳақида

Аёл номи бугун мамлакатимиз узра ҳар қачонгидан нафис, жозибали жарангламоқда. Бу ном соҳибаларига алоҳида, ҳатто бемалол айтиш мумкин, бирор мамлакатда кўрсатилмаган эъзоз, билдирилмаган иззат, бажо келтирилмаган ҳурмат ўрнига қўйилаяпти. Юртбошимиз ташаббуси билан аёлларимизга, опа-сингилларимизга чексиз эҳтиром руҳи уйғотилди, давлат, жамоатчилик, шахс... қонунларимиз бу йўлда собит, кенг кўламли мурувват ва муҳаббат тамойилларини намойиш этмоқда, амалга оширмоқда. Буви, она, хола, опа, сингил, қиз, келин, муаллима, ҳамшира, мураббия... Эҳ-ҳе, яна қанча ном билан аталувчи бу зотлар бор эканки, ҳаётимиз нурафшон, тунларимиз мунаввар, саранжом-саришталигимиз ўрнида, ҳаё-номусимиз ҳамроҳ...

Аммо...

3-бет

Айни кунларда республикамизнинг ғаллазорларида етиштирилган мўл ҳосилни нес-нобуд қилмай йиғиштириб олиш учун қизғин меҳнат жараёни давом этмоқда. Белгиланган режаларни ошиғи билан адо этаётган хўжаликлар, туманлар, вилоятлар сони тобора ортиб бормоқда. Ризқ-рўзимиз бўлган дон маҳсулотларини исроф қилмай, талон-торожликларга йўл қўймай ўриб-йиғиб умумий хирмонга ўз вақтида топшириш ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларидан ҳам туну кун сергак туриб, фаолият кўрсатишни талаб этади.

Яқинда Қизилтепа туман прокуратураси томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 24 майдаги «1999 йилги бошоқли дон экинлари ҳосилини йиғиштириб олишни уюшқоқлик билан ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан умумий назорат тартибида текшириш ўтказилди.

Қизилтепа тумани миришкорлари 9630 гектар ғалла майдонида етиштирган ҳосилни йиғиш ишига 2 июн куни киришган эди. Уюшқоқлик билан ташкил этилган йиғим-терим тадбири ўзининг яхши самарасини берди: туман республикамизда биринчилардан бўлиб давлат буюртмасини шараф билан адо этди. Қизилтепаликлар уйган хирмон 20.000 тоннадан ошиб кетди. Мана шундай қизғин меҳнат жараёнида айрим масъул шахсларнинг кўзбўямачиликка йўл қўйишаётгани эса ачинарли ҳолдир. Шу ўринда туман прокуратураси томонидан ўтказилган текшириш чоғида аён бўлган айрим фактларга эътиборни қаратсак.

1999 йил 4 июн куни туман ун заводининг хўжаликлар томонидан топширилган дон бўйича маълумоти туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасининг 5 июн кунидаги маълумотлари билан қиёсланиб, кўздан кечирилганда, статистик ҳисоботлар нотўғри кўрсатилгани маълум бўлди. Яъни ун заводи томонидан 4 июн куни давлатга топширилган ғалла жами 4166,3 тонна деб кўрсатилган бўлса, қишлоқ ва сув хўжалиги тақдим этган маълумотда эса 1492,9 тонна деб ёзилган. Орадаги фарқ 2672,4 кг.ни ташкил қилаётир. Ушбу ҳолат юзасидан туман прокурори томонидан туман ҳокими биринчи ўринбосари Ф.Остонов, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғининг муовини И.Самадов, истиқболни белгилаш ва статистика бўлими бошлиғи Р.Самадовлар расман огоҳлантирилди.

Айрим кимсаларнинг халқ, умумманфаатидан ўз шахсий фойдасини устун қўйиб, хўжалик мулкига кўз олайтиргани, ўзганинг мулкини ўзлаштириш йўли билан талон-торожликка қўл уришгани ҳам аниқланди. Хусусан, «Зарбдор» жамоа хўжалигида бригадир вазифасида ишлаб келган А.Исломов, «Ўртачўл юлдузи» жамоа хўжалигидан А.Ҳакимов, Ғ.Абдуллаев, «Бухоро» жамоа хўжалигидан Ғ.Солиев, З.Ҳамроевларнинг бундай ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари вақтида жиловланиб, уларга нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

Туман прокуратураси қонунбузарликларга курашда ҳуқуқни ҳимоя қилувчи бошқа органлар билан яқин ҳамкорликда иш юритмоқда. Туман ички ишлар бўлими томонидан «Ғалла-99» тадбирини самарали ўтказиш учун ташкил этилган ўн битта кузатув постлари, улардаги 50 нафар ходимлар ҳам халқимизнинг ризқ-рўзини талон-тарож бўлишдан сақлашда жонкуярлик қилишмоқда.

Абдураҳмат БОЛТАЕВ,
Қизилтепа туман прокурори

ХАЛҚ МУЛКИ ДАХЛСИЗДИР

Сирдарё вилоятида ғалла ўрими кун сайин авж олдирилмоқда. Донни ўз вақтида йиғиб олиш учун барча чора-тадбирлар кўрилаяпти. Соҳа эгалари томонидан исрофгарчиликка, ёнғин чиқишига бутунлай чек қўйилган.

Ш.Рашидов туманидаги Узоқов номли дон қабул қилиш пунктида, «Ховосдон» ҳиссадорлик жамиятида дон қабул қилиш намунали олиб борилаяпти.

***СУРАТЛАРДА:** 1. (ўнгда) пункт мудири Тўра Ёрлақабов ҳамкасблари билан суҳбатда. 2. «Ховосдон» ҳиссадорлик жамияти таҳлилхона мудири Ҳуморой Нормуродова, раис муовини Баҳром Нуриддиновлар дон сифатини кўздан кечиришмоқда.*

Нурмамат АЛМУРОДОВ
олган суратлар

ГААГА КОНВЕНЦИЯСИ ҲАҚИДА

Ҳуқуқ ва ҳамкорлик

Халқаро муносабатларнинг узвий қисми ҳисобланган ўзаро ҳуқуқий ёрдам халқаро хусусий ҳуқуқ билан тартибга солинади ва турли давлатлар адлия маҳкамаларининг ўз вазифаларини амалга оширишида муҳим ўрин эгаллайди.

Ҳуқуқий ёрдам - бу ўзаро ҳамкорлик принципига асосланиб, давлатлар ўртасида фуқаролик, оила ва жиноий ишлар бўйича икки томонлама ва кўптомонлама халқаро шартномалар асосида ташкил этилади. Ҳуқуқий ёрдамни амалга ошириш масалаларида адлия органларининг вазифаларидан бири бир давлатнинг суди иккинчи давлат судига айрим процессуал ҳаракатлар - (чақирув қоғозлари ва бошқа ҳужжатларни топшириш, тарафлар ва гувоҳларни сўроқ қилиш, экспертиза ўтказиш, жойга бориб кўриш) ва бошқаларни бажариш тўғрисида топшириқ билан мурожаат қилади. Умумий қоидага биноан суд органлари у ёки бу процессуал ҳаракатларни фақат ўз ҳудудларида бажаришлари мумкин. Чет давлат ҳудудида ушбу ҳаракатларни бажариш учун эса ўша давлатнинг рухсати олиниши лозим. Шундай қилиб, ўз ҳудудидан ташқарида процессуал ҳаракатлар фақат халқаро суд топшириқлари тарзида амалга оширилиши мумкин.

Кўп томонлама халқаро шартномалардан бири 1954 йил 1 мартда қабул қилинган Гаага конвенцияси фуқаролик масалаларига оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган. Ўзбекистон Республикаси 1996 йилда бу ҳужжатга қўшилди.

Гаага конвенцияси суд топшириқларини юбориш ва ижро этишнинг дипломатик тартибини белгилаган бўлиб, унга кўра манфаатдор адлия муассасаси суд топшириғини тўғридан-тўғри бошқа давлат ваколатли органига эмас, балки Ташқи ишлар вазирлиги орқали дипломатик тартибда юборади. Ушбу тартиб кенг қўлланилаётган бўлса-да, ўзига хос камчиликка эга, яъни узоқ вақт турли идоралардан ўтади.

Ташқи ишлар вазирлигининг ўзидагина дипломатик почта юборишнинг хусусиятлари инобатга олинса, бир ойгача «қолиб кетиши» мумкин. Баъзан суд топшириғи ижро этилиши пайтида унга эҳтиёж қолмаган ҳоллар ҳам учрайди.

Гаага конвенциясидан бошқа иккитомонлама ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги шартномаларда соддалаштирилган усул қўлланилади. Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш соҳасида бир қатор иккитомонлама шартномалар имзолаган - булар Туркия (1994), Латвия, Грузия, Туркманистон, Қирғизистон (1996), Литва, Қозоғистон, Озарбойжон, Хитой (1997), Украина (1998) ва бошқалардир. Кўптомонлама шундай шартномалардан МДҲ давлатларининг 1993 йилда имзолаган конвенцияси ҳам мавжуд. Бу шартномаларда адлия муассасаларининг марказий органлар орқали алоқа ўрнатишлари белгиланган бўлиб, мамлакатимизда улар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва Республика Бош Прокуратураси ҳисобланади.

Давлатлар ҳуқуқий ёрдам тўғрисида шартнома тузмаган бўлсалар ёки улар Гаага конвенциясининг иштирокчиси бўлмасалар, суд топшириғи билан мурожаат қилиш зарурати туғилганда, масаланинг ечими қандай бўлади? Бундай шароитда тегишли адлия муассасаларининг мурожаати фақат дипломатик йўллар билан юборилади. Чет давлатларнинг ҳар бир мурожаати бўйича алоҳида қарор қабул қилинади. Бундан ташқари, мурожаатнома йўллаган органлар ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича топшириқни стандарт талабларга мос шаклда расмийлаштиришлари тавсия этилади. Яна шундай амалиёт ҳам мавжудки, суд топшириғини ижро этиш мобайнида юзага келиши мумкин бўлган келишмовчиликларнинг олдини олиш мақсадида давлатларнинг ташқи ишлар вазирликлари ва элчихоналари тегишли ноталар билан алмашадилар.

Фуқаролик ва оила ишларига доир суд топшириқларини ижро этишга оид муносабатларнинг юқорида санаб ўтилган усуллари ҳам ижобий, ҳам салбий томонларга эга. Лекин охир-оқибатда улар фуқароларимизнинг ҳуқуқларини чет элда ҳимоя қилиш масалаларини эпчил ва самарали ҳал этишга имкон яратади.

Комил РАШИДОВ,
Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университети доценти, юридик фанлари номзоди

Катта олимнинг кичик талаба фикрига муносабати

ЖУРНАЛИСТИКА: МАҲОРАТ СИРЛАРИ

Бозор иқтисодиёти шароити ишлаб турган журналистларга ва бу касбнинг сир-асрорларини эгаллашга киришган талабаларга янги талаблар қўймоқда. Бу талаблар Вазирлар Маҳкамаси томонидан қабул қилинган «Журналист кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарор талабларидан келиб чиқади. Ҳозиргача журналистлар тайёрлаш ўқув планида фақат иқтисодиёт ва ҳуқуқшунослик фанлари бўйича назарий масалаларни ўргатиш кўзда тутиларди. Эндиликда замон талаби журналистдан ҳуқуқий ва иқтисодий билим доирасини кенгайтиришни тақозо этмоқда. Мисол учун агар мухбирга бирорта зарар кўриб ишлайдиган корхонага бориб, уни даромад оладиган корхоналар даражасига қандай кўтариш кераклиги ҳақида мақола ёзишни топширилса, журналист корхона фаолиятини, бир-икки йиллик маълумотлари асосида иқтисодий таҳлил қилиши лозим. Бунинг учун у корхона баланси, ундаги даромад ва харажатлар йўналиши билан танишиши, меҳнат унумдорлиги даражаси ва бошқа кўрсаткичлар динамикасини ўрганиши, иш ҳақи ва унинг ўз вақтида тўланиши, сотилган товарларга банкдаги ҳисоб варағига ўз вақтида пул ўтказилиши ва ҳоказоларни аниқлаши керак. Буларни ўрганишни мухбир корхона мансуб бўлган саноат тармоғини барча хусусиятлари билан танишишдан бошлаши лозим. Бу масалаларни аниқлаш ундан иқтисодий масалаларни фақат дарсликлардан эмас, балки ҳар бир йўналиш ва кўрсаткич бўйича мавжуд қонунларни ўрганишдан бошлашни талаб қилади. Шу сабабдан ҳам «Инсон ва қонун» газетасида шу йил 24-сонида эълон қилинган ТДЮИ талабаси Д.Азимовнинг «Кўзгу беғубор бўлсин» мақоласида кўтарилган ҳуқуқий таълимнинг журналистика соҳасидаги вазифалари ҳақидаги мулоҳазалари долзарбдир.

Бизнингча, ишни ҳозирда таҳририятларда хизмат қилиб турган журналистларни қайта тайёрлашдан бошлаш керак. Д.Азимов мақоласида тилга олинганидек, уларни 2 ёки 3 ойлик курсларда ўқитиш муҳим аҳамиятга эга. Шунда журналистлар жавоб топа олмаган айрим саволларга жавоб олиш имкониятига эга бўладилар. Афсуски, ҳозирча уларга бу борада йўл-йўриқ кўрсатадиган ўқув қўлланмаси ёки дарслик яратилгани йўқ. Иккинчидан, ўқув-машғулотлар давомида уларга бирорта корхона ҳаётидан мақола ёзишни топшириш керак. Бажарилган бу вазифа таҳлил қилиниб, дарсда муҳокамадан ўтказилиши мақсадга мувофиқдир. Ана шундай ижодий жараёнда кўпчилик журналистлар иқтисодий мавзуда мақола ёзиш тажрибасини эгаллашлари мумкин.

Иқтисодий мавзудан кўра жиноий ишлар, қонунбузилишлари ҳақида мақола ёзиш осонроқдай туюлади. Бироқ журналистлар терговчилар билан бирга ишлаб, уларнинг фаолиятларини кузатсалар ёки судда жиноий иш кўрилаётганда иштирок этсалар, инсон тақдирида ҳал этувчи аҳамиятга эга бўлган ҳукм чиқаришни бевосита кузатиб борсалар, ўзларининг келгуси фаолиятлари учун тажриба орттириб, билим даражаларини кенгайтирадилар, мақолалар сифатли бўлишига эришадилар. Шу муносабат билан журналистлар тайёрлаш ва қайта тайёрлашда қўшимча иқтисодий ва юридик фанлар киритилса, суд экспертизасига ўхшаш фанлар қисқартириб бўлса-да ўқитилса, иқтисодий ва ҳуқуқшунослик масалалари бўйича алоҳида идораларда амалий машғулотлар уюштирилса, фойдадан холи бўлмас эди.

Яна бир масалага эътиборни тортмоқчиман. Олдинги йилларда айрим институтларда «Илмий изланиш асослари» фани ўтиларди. Бу фанда илмий тадқиқот натижаларини мақола сифатида расмийлаштиришга аҳамият берилар эди. Афсуски, кейинги пайтларда бу фанни ўқитишга етарли аҳамият берилмай қўйди. Бу фан турли касб (инженерлар, иқтисодчилар) эгаларини мақола ёзиш маҳорати билан таништиришда ёрдам бериш билан бирга, илмий тадқиқот ишларини яхши йўлга қўйишга ижобий таъсир кўрсатади. Назаримизда, «Илмий изланишлар асослари» фанини ўқитишни тиклаш керак.

Кейинги йилларда университет ва институтларда кўп тиражли газеталар чиқаришга етарли эътибор берилмай, бу иш ўз ҳолига ташлаб қўйилди. Ҳатто баъзи институт деворий газеталари ҳам чиқмай қолди. Бундай нашрларнинг чиқиб туриши журналистлик қобилиятига эга турли касб эгаларини аниқлашга ёрдам берган бўларди, қолаверса, бошқа касбларга ихтисослашаётганлар орасида ҳам журналистикага қизиқувчиларни топишга қўмаклашарди. Шу билан бирга, мақола, хабар, интервью ва бошқа жанрларда қалам тебратиш маҳоратидан маълумот берадиган рисолалар нашр қилиниб турилса, бу бўлажак журналист кадрлар учун эмас, балки ҳаваскор мухбирлар учун ҳам қўлланма вазифасини ўтаган бўларди.

Ҳикмат СОБИРОВ,
иқтисод фанлари доктори, профессор

Жиноят ва жазо

«ОҚ АЖАЛ» ТАШУВЧИЛАР

Андижон судида судья Мирзадаврон Ғофуров раислигида бўлиб ўтган суд мажлисида 553,4 грамм героин гиёвандлик моддасини сотмоқчи бўлган шахслар устидан ҳукм ўқилди. Судланувчилар Александр Бегляров, Ҳоким Содиқов, Муқимжон Аҳмедов, Равшан Дадабоев, Маъмир Маҳмеджоновлар Қирғизистон Республикасининг Ўш шаҳридан номаълум шахслардан сотиб олинган 553,4 грамм героин гиёвандлик воситасини 9 минг 560 АҚШ долларига сотаётган пайтда қўлга тушишган. Жуда кўп миқдордаги бу героин моддаси аслида Ўш шаҳридан контрабанда йўли билан республика давлат божхона постидан олиб ўтилган эди.

«Оқ ажал» ташувчилар қилмишларига яраша жазоларини олдилар. Судланувчилар Александр Бегляровга Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 59-моддасини қўллаб, тайин этилган жазоларни бир-бирига қисман қўшиб ўташ учун мол-мулкини мусодара қилиб, 17 йил, Содиқов Ҳоким 16 йил, Муқимжон Аҳмедов 18 йил, Равшан Дадабоев 18 йил, Маъмир Маҳмеджонов 16 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Жазо қаттиқ тартибли колонияларда ўталадиган бўлди.

Инсонпарвар демократик давлатимизда судланувчиларга тайин этилган жазо муддатларига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 30 апрел кунидаги 9 майни Хотира ва қадрлаш куни деб эълон қилиниши муносабати билан Амнистия тўғрисидаги Фармони қўлланилиб, жазо муддатлари 1/4 га (тўртдан бирга) қисқартирилди.

И.. ЭГАМНАЗАРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Қилмиш-қидирмиш

САРОБГА АЙЛАНГАН ОРЗУ

Сергей кечаси билан мижжа қоқмай тўлғаниб чиқди. Кўл етмас ҳавойи режалар кўз олдидан бирма-бир ўтса-да, ҳаммаси саробга айланаверди. Сўнгги қолдиқ папиросини тутатиб, икки-уч бор чуқур тортиб, кулдонга эзғилади-да, бошини чангаллаганича, хона бўйлаб асабий юра бошлади. Нима қилмоқ керак? Қандай пул топиш мумкин? Ҳаёлидан кечаётган жавобсиз саволлар уни баттар тушкунликка солар, уйқусизликдан қизарган кўзлари ғазабдан ёнарди...

Ниҳоят, кафтларини бир-бирига уриб, олтин топган одамдай қийқириб юборди. Ҳафта олдин ўртоғи Васяникига меҳмондорчиликка борганида уйининг қўшимча калитини сервант тортмасидан яширинча ўғирлаб олгани эсига тушди. Яшириб қўйган жойидан калитни олиб, бармоғида айлантира бошлади. Юзларига қизил югуриб, кўзларидан уйқу қочди. Ўрнига узала ётиб, режа туза бошлади.

Сергей Багиров, ёши 29 да. Миллати озарбойжон. Ўзбекистон фуқароси. Муқаддам судланмаган. У 1998 йил 28 декабр куни соат 10 ларда Талимаржон шаҳар М.Қурбонов кўчаси 6-уй, 5-хонадонида яшовчи таниши Владимир Изатовнинг уйига аввалроқ ўзи ўғирлаб олган калит билан очиб кириб, бир дона «DAEWOO» русумли видеомагнитафон, бир дона 4000 сўмлик токузатгич, бир дона 350 сўмлик видеотасма ва 12 сўм пул, жами 32362 сўмлик мулкни яширин равишда ўғирлаб жиноят содир қилади.

Воқеадан хабардор бўлган туман ИИБ тезкор гуруҳ вакиллари тезликда жиноят илдизини очишга киришиб, муҳитни, масаланинг муайян томонларини чуқур ўргандилар ва жабрланувчи билан бирга бир корхонада ишлаб, уйига тез-тез келиб-кетиб юрувчи таниши Сергей Багировни ўғирлик содир қилганликда гумон қилишиб, уни қўлга олдилар.

Судланувчи Сергей Багиров дастлабки тергов ва суд мажлисида айбига тўлиқ иқрорлик билдириб, ушбу ўғирликдан мақсади янги йилни кўнгилдагидек кутиш, бу учун эса пул топишнинг шундай ярамас йўлини танлаганидан пушаймонлигини айтди. Аммо энди кеч эди. Сергей Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 169-моддаси 3-қисми «б» пункти билан айбдор деб топилиб, 5 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Норча АБДУҒАНИЕВ,
Қашқадарё вилояти, Нишон туман суди раиси

Жамоатчилик кўмагига таяниб...

Янгийўл шаҳар ички ишлар бўлими жиноят-қидирув бўлинмаси ходимлари томонидан шу йилнинг ўтган олти ойи давомида уюшган жиноятчиликка қарши кураш, муқаддам судланган ўта хавфли шахслар томонидан содир этилаётган қонунбузарликларнинг олдини олиш борасида мунтазам равишда тезкор қидирув чора-тадбирлари олиб борилди. Шаҳар ҳудудида гиёвандликка қарши кураш етарли даражада ташкил этилганлиги боис ўтган даврда 22 та жиноятчилик ҳолати аниқланди. Гиёванд моддаларини сотиш билан боғлиқ қонунбузарликлар эса 19 тани ташкил этди.

-Кейинги 3-4 йил ичида мунтазам кўпайиб келган жиноятчилик жорий йил бошидан кескин камая бошлади, - дейди Янгийўл шаҳар ички ишлар бўлими бошлиғининг биринчи ўринбосари, милиция майори Толиб Сатторов. - Чунки шаҳар ҳокимлиги қошидаги «Кўмак» маркази ўз иш фаолиятини яхши ташкил этганлиги боис жазони ижро этиш жойларидан озод этилган шахсларни иш билан таъминлашда ижобий натижаларга эришилаяпти. Бунда А. Пўлатов, И. Ҳакимбоев, Б. Назаров, Қ. Исаков, Д. Умарқулов ва А. Холбеков каби ходимларнинг хизмати таҳсинга лойиқ. Улар томонидан олиб борилган профилактик тадбирлар натижасида мастлик оқибатида содир этилган фожеалар ўтган йилга нисбатан 10 тага, оғир тан жароҳати етказиш 3 тага, автоуловларни олиб қочиш 3 тага камайиш ҳоллари кузатилди. Шунингдек турли ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишни яхшилаш мақсадида жойларда маҳалла оқсоқоллари билан кенг жамоатчиликка таянган ҳолда бир қатор профилактик тадбирлар амалга оширилди. Шулардан муқаддам судланган шахслар, спиртли ичимликларга ружу қўйганлар, балоғат ёшига етмаганлар, инспекция ҳисобида турган ўсмирлар билан ишлаш ташкил этилди. Хизматнинг асосий бўғини бўлган участка вакилларининг иш самарадорлиги бирмунча яхшиланди.

Зоир ХОЛМИРЗАЕВ

Суратларда:

(Юқорида) Янгийўл шаҳридаги «Мустақиллик» маҳалласи участка вакили Собиржон Ҳусанбоев шу маҳалла фаоллари Мелибой Солиҳов ва Раиса Абдуллаевалар билан жамоатчилик кўмагида амалга оширилиши зарур бўлган юмушлар хусусида фикрлашмоқдалар.

Шаҳар ички ишлар бўлими бошлиғининг биринчи ўринбосари, милиция майори Толиб Сатторов (чапдан) ва жиноят қидирув бўлинмаси бошлиғи, милиция капитани Нуъмонали Избосаров хонадондан топилган гиёванд ўсимликни кўздан кечирмоқда.

(Суратларни муаллиф олган).

Ҳуқуқий маслаҳатхона

ҲАЁТДА БИР ҚАЛҚИДИМ, ЯНА ИШИМ ЎНГЛАНИБ КЕТАРМИКИН?

Ҳурматли «Инсон ва қонун»!

Ушбу хатимни ҳуқуқим ва бурчимни тўлароқ англаб етиш учун, келажагимни режалаштириш учун битаяпман. Маълумотим олий, 4 нафар фарзандим бор, мутахассислигим иқтисодчи, сиёсатшунос.

1996 йилда мансабга совуққонлик билан қарашликда айбланиб судландим, 1 йил муддатга иш ҳақимдан 20 фоиз ушлаб қолишга ҳукм этилдим. Ўша йили амнистия акти муносабати билан авф этилдим.

Ушбу жазо ёки судланганлигим мени давлат ташкилотларида масъул вазифада ишлашим учун тўсиқ бўла оладими?

Мабодо шундай бўлса, қайси қонун асос бўла олади ёки менинг келажакдаги фаолиятимга бу нарса таъсир қилмаса, менинг ҳуқуқларимни қайси ташкилот ҳимоя қила олади?

Агар менинг судланганлигим иш фаолиятимга таъсир қилмаса, ниятим давлат ва жамият қурилишида фаол иштирок этиш ва давлат ташкилотларида ишлаш. Мабодо, шу сабаб бўлиб ҳокимият аппаратларида ишлаш мумкин бўлмаса, бошқа касб ёки тадбиркорлик орқали ўз фаолиятимни давом эттиришдир.

Агарда судланганлигим давлат идораларида ишлашимга халақит бермаса, лекин менга судланганлигимни рўкач қилиб, тўсқинлик қилишаётган бўлса нима қилишим керак? Сизга ҳурмат билан

Абдусалом ТОЖИМАТОВ,
Андижон вилояти, Булоқбоши тумани Найман қишлоғи

Қонун қўллайди, муҳими ўзингизда!

Муҳтарам Абдусалом! Сизга сўраган саволингиз юзасидан тўла жавоб топишингиз учун Ўзбекистон Жиноят Кодексининг 45-моддаси, яъни «муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш» ҳақидаги, 77-моддаси, яъни «судланганликнинг ҳуқуқий аҳамияти» борасидаги, 79-моддаси, яъни «судланганликнинг олиб ташланиши» хусусидаги талаблар билан батафсил танишиб чиқишни тавсия қиламиз. Маълумингизким, берилган асосий ва қўшимча жазонинг ижроси, ўталиши, уларнинг олиб ташланиши ҳолатлари қонунда ҳар бир ҳолатга алоҳида ёндашув билан кўриб чиқилади. Сиз тўрт йил илгари хизмат совуққонлиги содир этганлигингиз учун бир йил муддатга жазога тортилган ва Амнистия акти асосида жазодан озод қилинган экансиз. Демак, судланганлигингиз муддати ўтиб кетибди, қолаверса, амнистия акти билан судланганлигингиз олиб ташланибди. 77-модданинг 4-бандига кўра, суд ҳукмидан келиб чиқадиган ҳуқуқий ҳолат - судланганлигингиз ҳуқуқий оқибатлари ҳам бекор бўлибди. Қонун бугун Сизни судланмаган, деб ҳисоблаши мумкин.

Хуллас, қилмишингизни тўғри тушуниб, жазодан хулоса чиқариб, халқ ўртасида обрў топиб, ҳаётда «янги довон»ларни забт этишга ҳозир бўлсангиз, парвозлар учун Сизга ҳеч қандай тўсиқ йўқ, рўкач ҳам қилиниши мумкин эмас. Бу қонун талаби. У эса барчага баробар. Ҳуқуқий давлатда эса ҳар қандай норизолик, ҳуқуқ ва манфаат бузилиши судда ҳимоя қилинади.

Таҳририят

Темирйўл ҳар қандай мамлакатнинг иқтисодий ва ижтимоий ҳаётида беқиёс аҳамиятга молик халқ хўжалик тармоғидир. Темир йўлчилар темир йўлларимиздан мамлакатимиз тараққиёти йўлида фойдаланишни кўзлашса, йўловчи ва юкларнинг манзилга соғ ва саломат талофатсиз етказиб қўйишни таъминлаш темир йўл тармоқ милициясининг зиммасида.

Миллий темирйўл тармоғимизнинг энг масъулиятли, серқатнов, ҳам иқтисодий жиҳатдан, ҳам стратегик жиҳатдан муҳим қисмини қўриқлаш, уларда жамоат тартибини сақлашда Ховос шохбекати тармоқ ички ишлар бўлими ходимларининг ҳам ҳиссалари катта. Мухбиримиз Ховос шохбекати тармоқ ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция полковниги Комил ака Яхшибоевга бир неча саволлар билан мурожаат этди.

КЎПДАН ҚУЁН ҚОЧОЛМАС...

Бизнинг мусоҳаба

- Комил ака, аввало Сизларга ишониб топширилган ҳудуд ҳақида қисқача тушунча берсангиз.

- Бизнинг Ховос тармоғига қарашли темир йўлларимиз миқёси 300 кмдан зиёдроқ. Бекатда уч йўналишдан келган поездлар учрашади. Булар Тошкент, Водий, Самарқанд йўналишлари. Бўлимимизда бир неча ўн нафар ўз ишига, юртига содиқ йигитлар хизмат қилишмоқда. Темирйўл тармоғи ва унинг бекатларидаги барча молу мулк уларнинг зийрак нигоҳлари паноҳида. Ўғирлик, жамоат тартибини бузувчи кимсаларга қарши курашиш ва айниқса, наркотик моддаларни юртимизга олиб кирмоқчи бўлаётганларга қарши муттасил кураш бизнинг асосий фаолиятимиз жабҳаларидир. Жумладан, 1995 йилдаги ўғирлик жинояти умумий жиноятлар миқдорининг асосий қисмини ташкил этган ҳолатдан, бу кўрсаткичнинг 1998 йилда 25 фоизга келтирилганлиги йигитларимизнинг қандай ишлаётганларига ёрқин мисолдир.

- Комил ака, маънавий баркамоллик деганда нимани тушунасиз?

- Кўнгилда бу борада айтадиган гапим ниҳоятда кўп. Мен биринчи галда темирйўл транспортидан фойдаланувчи йўловчиларнинг тарбияси масаласи хусусида гапирган бўлур эдим. Жамоат жойида бемалол сигарет, нос чекиш... Ёш-ёш йигитчаларда маданият, атрофдагиларга ҳурмат етишмайди. Аёллар тўғрисида гап кетса, биз эркаклар лоф урамиз, амалда-чи? Уларни эъзозлаяпмизми? Хўш, ёшларнику ёш дейлик, кап-катта эркакларимиз-чи? Ўргатадиган ҳам, ўрнак бўладиган ҳам йўқ. Одамлар тинчлиги учун курашаётган милиция ходими атрофда ўнлаб, юзлаб кишиларнинг томошабин бўлиб туриши... Айтинг, бундай ишлар билан ким шуғулланиши керак? Ҳаммамиз! Президентимиз маънавий баркамоллик масаласини бежиз биринчи даражали масала сифатида кун тартибига қўймаяптилар, ахир!

- Давримизнинг энг долзарб масаласи хусусида тўхталаяпсиз. Яна қандай муаммолар бор?

- Э, ука, муаммо десангиз топилади. Аммо қачон уларни ечишга киришамиз. Масалан, минг марта айтилаётган муаммо поездларда озиқ-овқат маҳсулотларининг сотилишини олинг. Ахир, бу манзара турли инфекцион касалликлар уяси-ку! Ҳайронмиз, қачон темирйўлчилар ташаббусини қўлга олиб, бу борада амалий ишга киришади. Тақиқлаш йўли, замонавий, энг тўғри йўл деб бўлмайди. Ана шу ҳаракатларга рақобат вужудга келтирувчи арзон, тоза, сифатли маҳсулот савдосини йўлга қўйиш керак. Ахир, харидор ҳеч қачон арзони қолиб қимматини, тозаси қолиб ифлосини олмайди-ку. Хўш, солиқ тизимидаги дўстларимиз нега темир йўлларда кам кўринишади?

- Охирги пайтларда темирйўл бекатлари панжаралар билан ўраб олинаяпти, бунинг сабаби нима?

- Бундан кутилган биринчи мақсад темирйўлда билетсиз йўловчининг юрмаслигига эришиш. Қолаверса, темирйўл ўзига хос соҳа. Яқинда биз битта тажриба ўтказдик. 3 кун темирйўл бекатида ходимларимизни кўпайтириб, поездга фақат билети бор кишиларни чиқардик. Кассага пул тушуми бирданига 3-4 марта ошиб кетди. Демак, тартибдан давлат ютади. Темирйўлчилар поездга ўтказувчи гуруҳ ишини тўғри йўлга қўйсалар, темирйўл зарар келтирувчи тармоқ бўлмайди. Агар ҳамжиҳат бўлсак, ҳам маблағ кўп тушади, ҳам тартиб бўлади, ҳам жиноятчиликнинг пайи қирқилади. Ахир, халқимиз «Кўпдан қуён қочиб қутулмас», деб бежиз айтмаган.

Суҳбатдош: Нурмамат АЛМУРОДОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

МУЛК ДАХЛСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАБ

Давлат мулкининг ҳамда фуқароларнинг шахсий мол-мулкларининг дахлсизлигини қўриқлаш ҳуқуқ-тартибот органларининг зиммасидаги масъулиятли вазифалардан ҳисобланади. Шундай эзгу мақсадни кўзда тутиб фаолият кўрсатаётган Қашқадарё вилояти ИИБ ҳузуридаги «Қўриқлаш» бошқармасининг жойлардаги бўлим ва бўлинмалари жорий йилнинг олти ойи мобайнида давлат, жамоат ва фуқароларнинг хонадонларидаги мулкларини жиноий тажовузлардан ҳимоялаш борасида талай ижобий натижаларга эришдилар. Жумладан, «Қўриқлаш» бошқармаси ходимларининг сергакликлари туфайли 30 апрел куни Қарши шаҳридаги 100-автокорхона ҳайдовчиси С.Жалилов бошқарувидаги автомашинада «Қашқадарёқурилиш» жамоа корхонасига қарашли кўчма колонна бош ҳисобчиси Ф.Хонкелдиев сохта ҳужжатлар асосида 59.491 сўмлик 8200 дона ғиштни олиб кетаётганида қўлга олинди. Косон туманидаги жамоа хўжалигида фуқаролар Ш.Саидов, Ф.Саидов ва Б.Бектаевлар ўзаро тил бириктиришиб, жамоа омборига олиб борилиши керак бўлган 3240 кг. донни ўмаришган чоғда қўлга олинди. Ҳар иккала жиноят иши юзасидан тергов олиб борилмоқда.

Олий бурч

Булар «Қўриқлаш» бошқармасининг фаолиятида жузъий мисоллар, албатта. Умуман олганда, бошқарманинг фаолияти халқ хўжалиги ташкилотларида, фуқароларимизда қониқиш туғдираётганини қўриқланаётган иншоотлар сонининг ошиб бораётганидан ҳам кузатиш мумкин. Агар бундай иншоотлар ўтган йили 1470 тани ташкил этган бўлса, жорий йилда 642 тага етди.

Бошқарманинг майда ташмачиликка қарши кураш бўлинмаси ходимлари шу йилнинг олти ойи мобайнида ташмачиликка қўл урган 1168 кишини ушлаб, улардан олинган моддий товар бойликларини муассаса ва ташкилотларга қайтаришга муваффақ бўлди. Тўпланган аниқ факт ва ҳужжатларни судга йўллаб, судлар томонидан ҳуқуқбузарлардан 1 миллион 291 минг сўм жарима ундирилди.

Ҳуқуқий демократик давлат қуриш йўлида мамлакатимизда олиб борилаётган улкан ишлар, мулкнинг шаклидан қатъий назар, дахлсизлигини сақлашни, уни ҳар хил тажовузлардан ҳимоя қилишни тақозо этади. Давлат, жамоа ва фуқароларнинг хонадонларидаги мулкларни жиноий тажовузлардан сақлаш борасида «Қўриқлаш» бошқармамиз ходимлари ўзларига юклатилган масъулиятли вазифани тезкорлик билан ҳалол бажаришга ҳар доим тайёрдирлар.

Исроил ТЎХТАМИШЕВ,
Қашқадарё вилоят «Қўриқлаш» бошқармаси бошлиғи муовини, милиция подполковниги

Тадбиркорлар Палатаси ҳаётидан

АМАЛИЙ ИШГА ЎТАЯПМИЗ

Президентимиз И.Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессиясидаги маърузасида «Биринчи навбатда, бозор ислоҳотларини амалга ошириш, тадбиркорларни рағбатлантириш, хусусий мулкни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш, истеъмол бозорини тўлдириш, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, одамларнинг моддий фаровонлигини ошириш ва аҳолини кучли ижтимоий муҳофаза қилиш масалалари маҳаллий ҳокимият идоралари ҳамда фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органлари томонидан ҳал этилиши керак»лигини уқтирган эдилар. Бу вазифани бажаришга қаратилган амалий тадбирларга жадал киришаётганлигимизни таъкидламоқчиман.

Чунончи, Вазирлар Маҳкамасининг Жиззах вилояти таркибида Янгиобод туманини ташкил қилиш ҳақида 1999 йил 30 апрелда қарор қабул қилинган эди. Унда янги туманни ривожлантириш тўғрисида, шу жумладан, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш борасида ҳам бир талай чора-тадбирлар белгиланганди. Шулар боис ва давр қўйган вазифалардан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатасининг бир гуруҳ мутахассислари тадбиркорлик жабҳаси бўйича ташкилий ишларни амалда тезкор ҳал этиш мақсадида мазкур туманда бўлдилар. Мутахассислар томонидан янги туман тадбиркорларининг салоҳияти, истиқболи ва муаммолари атрофлича ўрганилди.

Президентимиз маърузаларида таъкидлаган «Тадбиркорлик тузилмаларини, молия банк ва бошқа бозор тузилмалари билан муносабатларини мустаҳкамлаш, хом ашё ресурсларидан фойдаланишларига кенг йўл очиб бериш, улар ишлаб чиқаётган маҳсулот мамлакатнинг ўзида ҳам, унинг ташқарисида ҳам сотиладиган бозорни кафолатловчи тизимни барпо этиш» масалалари асосий мавзу қилиб олиниб, тадбиркорлар, деҳқон-фермерлар ва мутасадди раҳбарлар иштирокида семинар-кенгаш ўтказилди. Туманда кичик ва ўрта бизнесни янада ривожлантириш имконияти мавжудлиги алоҳида қайд этилди. Ишчи кучи, хом ашё кўп. Аммо бу имкониятдан тўла фойдаланишга тўсиқ бўлаётган омиллар борлиги маълум бўлди. Улар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи минизавод ва корхоналар етишмаслигида эди. Бу масалани ҳал қилиш семинар-кенгашнинг асосий эътиборида бўлди. Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси бу ишларни галдаги вазифа сифатида қабул қилди. Айни пайтда Республика Палатаси бошқармаларига янги туманда хорижий инвестицияларни жалб этишни ташкил этиш учун зарур шароит яратиш, ички ва ташқи бозорларда маркетинг тадқиқотларини ўтказиш, меъёрий ҳужжатлар асосида лизинг ва кредит орқали минитехнологик асбоб-ускуналар ва бутловчи қисмлар сотиб олиш, кичик корхоналар очишда амалий ёрдам бериш вазифаси юкланди.

«Ўзтадбиркорбанк» ва «Мадад» суғурта агентлиги туманда фермер хўжаликларининг ривожига қаратилган бир қатор инвестиция лойиҳалари асосида кредит олишда тадбиркорларга ёрдам беришни ўз назоратларига олдилар.

Туман тадбиркорлари пайсалга солинмасдан, корхона очиш, банклардан кредит олиш, лизинг ва чет эл сармояси ва технологиясини олишга оид меъёрий ҳужжатлар тўплами билан таъмин этилди.

Дарҳақиқат, Республика Палатаси ўз фаолиятини тубдан ўзгартириб, ҳудудлардаги тадбиркорлар билан амалий ишлаш усулига ўтганлигини қуйидаги мисоллардан ҳам кўришимиз мумкин.

Тадбиркор илгарилари бўлганидек у ёки бу лойиҳани, маркетинг ахборотларини ёки кредит олиш учун лозим бўлган меъёрий ҳужжатларни қўлтиқлаб вилоят марказига ёхуд Тошкентга югуриб юрмайди. Жойларда ташкил этилган ахборот-ва маслаҳат марказлари, вилоят ҳамда 170 дан ортиқ туманларда фаолият кўрсатаётган Модем алоқа марказлари орқали ишларини битириб қўяқолишаяпти.

Шунингдек, жорий йилнинг 5 ойи мобайнида Жиззахнинг Бахмал туманида инвестицияларни жалб қилиш йўл-йўриқлари ҳақида Сирдарё вилояти Гулистон шаҳрида «Инвесторлар учун ишончли ҳамкор» мавзусида, Сурхондарёнинг Музрабод туманидаги «Меҳнат-роҳат» хусусий корхонасида Президентимиз И.Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессиясидаги маърузасида баён этилган дастурий вазифаларни амалга оширишга бағишланган амалий семинар-кенгашлар ва бошқа қатор тадбирларимиз ижобий самара бермоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ва сотишнинг улгуржи бозорларини ташкил этиш ва ривожлантириш ҳақида»ги қарорини амалга ошириш мақсадидаЖиззах вилояти ва шаҳри ҳокимлиги билан ҳамкорликда «Осиё карвон саройи» муаммосини ҳал қилиш, унда улгуржи бозорни фаоллаштириш ва такомиллаштириш йўл-йўриқларини ишлаб чиқдик. Тезкорликда амалга оширилиши лозим бўлган тадбирларни келишиб олдик.

Хуллас, тадбиркорларнинг олдига ҳамкор сифатида палата ва бошқа бозор инфратузилмалар ходимлари «лаббай, хизмат» деб борадиган давр келди ва бунинг нишонасини Республика Палатасининг янги иш услубига ўтаётганлигидан ҳам кўриш мумкин.

Рауф ҒАФФОРОВ,
Респубика товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатасининг бўлим бошлиғи

СОКИНЛИК САЛТАНАТИ

Вилоят руҳий касалликлар шифохонаси Термиз туманидаги Каптархона қишлоғида жойлашган. Осойишта, саранжом-саришта шифохонадаги беморларнинг айримлари ўзини кимдир излаб, йўқлаб келишини унутиб ҳам қўйган. Каптархона қишлоғида яшовчилар эса турар жойларини сўрашганда, қишлоқлари номини айтишга бироз шошилмайдилар. Аслида «каптархона» номининг руҳий хасталик масканига ҳеч бир боғлиқлик томони йўқ. Каптархона жуда қадимий, тарихий ном. Айтишларича, бир замонлар шу ерда жойлашган қалъадан хушхабар элтувчи каптарлар турли мамлакатларга учирилган.

Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган сокинлик салтанати (руҳий касалликлар шифохонасини шундай атагим келди - Б.О.) эса ҳар қачонгидан-да осойишта ва саришта. Бир қараганда беморхона, деб бўлмайди ҳам.

- Даволанувчилар ўз иниларимдай, ўз эгачиларимдай бўлиб қолган, - дейди бўлим бошлиғи Муқаддас Давлатова. - Ўзим асли фарғоналикман. Сурхондарёга келин бўлиб тушганимга ҳам чорак асрдан ошди. Неварали бўлдим. Бўлимимдаги беморларни бор имкониятларни ишга солиб, даволашга ҳаракат қилаяпмиз. Биласизми, руҳий касалларнинг бутунлай тузалиб кетиши фақат шифокорга боғлиқ эмас. Балки оиладаги, маҳаллалардаги, эҳтимол қариндош-уруғлар орасидаги муносабат, муҳитга ҳам боғлиқ. Тақдир менга Сурхондарёга келин бўлиб тушиб, шу юртда бахтимни топишни насиб этган экан. Баъзан инсон ўзи туғилиб-ўсган маконда ҳам ўзини мусофир сезади. Аслида ҳаммамиз ҳам бу дунёда мусофир бандалармиз. Бир-биримизни авайлашимиз керак...

Муқаддас Холиқова ҳақ. Унинг бўлимида даволанаётган беморлар билан суҳбатлашиб, бунга амин бўлдик.

- Мен Бойсундаги Меҳрибонлик уйида тарбияланганман, - дейди даволанувчи Р. - Ўқувчилар орасида энг аълочиси эдим. Ниятим мактабни олтин медал билан битириб, Термиз Давлат университетига кириш эди. Мактабни битираётганимда ғирромлик қилиб, олтин медални менга эмас, пулдор амакимнинг ўғлига ҳадя этиб юборишди. Дастлаб бетобланганимнинг боиси шунда. Бекорга ҳаддан зиёд қайғурган эканман. Шу дардга чалиниб қолдим. Аммо омад менга қиё боқди, амакимнинг ўғли ўқишга кира олмади. Мен эса университетнинг кимё-биология факультетини битирдим. Турмушга чиқиб, икки фарзандли ҳам бўлдим. Касаллигим сабаб турмушим бузилди. Гап олтин медалда эмас, Худонинг марҳаматида экан. Афсуски, буни кеч илғадим...

- Шифокорлардан ҳеч бир шикоятим йўқ, - дейди яна бир бемор Н. - катта ҳамшира Ойгул Примова, Феруза Маматова ўз эгачиларимдек меҳрибон. Фақат сизлардан илтимос, қариндошларимни топиб айтсаларинг, тез-тез келиб туришсин. Бир ойдирки, улардан дом-дарак йўқ...

М.А. бемор:

- 1960 йилда туғилганман. Акам раҳматликнинг ўлимидан сўнг шунақа бўлиб қолдим. Нима қилай, Худойжоним сингилни дуогўй, меҳрибон қилиб яратар экан. Акамни дунёда ҳеч ким менчалик севмаса керак. Кошки эди туш кўраётган бўлсаму, акам тирик бўлсалар, эвазига умрбод бу ерда қолишга ҳам рози бўлардим...

Даволанувчи Р. эса кўнглидаги гапларни шундай изҳор этди:

- Дунёга келиб топган давлатим - бир ўғил, бир қизим бор. Эрим билан ажрашиб кетдик. Мабодо тақдир эримга шу дардни раво кўрганда мен ҳеч қачон у киши билан ажрашмаган бўлардим. У кишини ҳам тушунаман. Аммо ҳозир аҳволлари не кечди, кундошим менчалик қадрлаяптими-йўқми... Мен билан ажралмасдан, устимга хотин олганларида ҳам кетмай хизматини қилган бўлар эдим. Тақдир бешафқат экан, иложим қанча. Сиздан ягона ўтинчим, мухбир ука, «Янгиариқ» жамоа хўжалигида муаллима синглим бор. Унга етказсангиз, келиб хабарлашиб турсин. Мендан қайтмаса Худодан қайтар...

Суҳбатимизга руҳий касалликлар шифохонаси бош ҳакими Эшмўмин Шамаев қўшилди:

- Йил бошидан буён касалхонамизга 257 нафар бемор келиб даволанди. Улардан айримлари беморхонага такрор келишаяпти. Уларга аввало, қариндош-уруғлари, ҳамқишлоқлари соғлом одамдек муомала қилишлари, ҳурмат кўрсатишлари керак. Ахир, арзимаган камситишлар, қўрс муомала инсон тақдирини остин-устун қилиб юборади. Мен газетангиз орқали вилоят ҳокимлиги, вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбарларига ташаккур изҳор этмоқчиман. Маблағ, озиқ-овқат, дори-дармон ва бошқа зарур нарсаларни ажратишда бизнинг шифохонамиз биринчи ўринга қўйилади.

Касалхонадаги шарт-шароит, беморларга кўрсатилаётган беминнат хизматдан кўнглимиз тўлиб қайтарканмиз, бир туйғу, бир бедор фикр бизга тинчлик бермади. У ҳам бўлса биз суҳбатлашган беморларнинг ўтинчи, ўз жигарлари, қариндош-уруғларига биз орқали йўллаган илтимослари: «...Етказсангиз, келиб хабарлашиб туришсин биздан қайтмаса, Худодан қайтар».

Аввало, ҳаётда ҳеч кимни оғир хасталикка дучор этмасин. Биз танижони соғларни эса беморлар ҳолидан хабар олиб туришдек савобдан дариғ тутмасин. Бизнинг бир оғиз ширин сўзимизгина, дийдор қўришишимизгина уларга тоғдай суянч. Шуни унутмайлик, азизлар!

Бахтиёр ОЛЛОМУРОД,
Сурхондарё вилояти

Фармон ва ижро

ШАРТНОМА ТУЗИШ...

Қонунни бузишга айланмасин

(Боши 1- бетда)

Яъни ушбу шартномаларнинг 90 фоизи энг кам иш ҳақининг 200 бараваридан ортиқ суммага тузилган бўлса-да, улардан бирортасига ҳам ҳуқуқшунос хулосаси ёзилмаган. Масалан, корхона билан 112-автосарой ўртасида 420 тонна дизел ёнилғиси, 918 тонна автобензин, 22 тонна мойга шартнома тузилган бўлиб, унинг нархи энг кам иш ҳақининг 200 бараваридан ортиқ. Бу шартнома қонунга кўра ҳуқуқшунос хулосаси билан тўлдирилиши лозим эди.

Бошқа кўпгина корхоналар ўртасида тузилган шартномаларда ҳам ана шунга ўхшаш қонунбузарликларга дуч келдик. Ҳатто айрим шартномаларда шартнома тузилган кун, маҳсулот етказиб бериш тартиби ва муддатлари, хўжалик реквизитлари кўрсатилмаган, баъзиларида эса муҳр, раҳбарнинг имзоси ҳам йўқ. Масалан, «Дўстлик» нефт маҳсулотлари корхонаси билан «Шоҳбоз», «Турон бобо» фермер хўжаликлари ўртасида тузилган шартномаларга муҳр қўйилмаган, «Солин-2» фермер хўжалиги билан тузилган шартномада эса корхона раҳбарининг имзоси йўқ.

Худди шунга ўхшаш камчилик, қоидабузарликлар Ғаллаорол, Зомин, Зарбдор туманлари дон қабул қилиш корхоналари, Дўстлик туман Агрокимётаъминот, Ғаллаорол туман мева-сабзавотларни қайта ишлаш ҳиссадорлик жамиятлари фаолиятида ҳам оз эмаслиги аниқланди.

Бу камчиликларни бартараф этиш, тегишли чора-тадбир белгилаш тўғрисида мазкур туманлар ҳокимликларига тақдимномалар киритилди. Шу асосда Ғаллаорол мева-сабзавотларни қайта ишлаш ҳиссадорлик жамияти раиси Ш.Сафаровнинг, Ғаллаорол шароб ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти раиси А.Умаровнинг ўз вазифасида қолиш-қолмаслик масаласи туман ҳокимлиги томонидан кўриб чиқилмоқда.

Жиззах шаҳар прокуратурасига киритилган тақдимномага асосан «Жиззах ун» (В.Валиев) жамоа корхонаси, «Жиззах сут» (А.Бобомуродов) материаллар ва қурилмалар тайёрлаш махсус бирлашмаси (А.Риндина) мансабдор шахслари Ўзбекистон Республикаси МЖТК 175-моддаси 3-к, 176-1-моддалари билан маъмурий жавобгарликка тортилдилар. Жиззах туман Алишер Навоий номидаги жамоа хўжалиги раҳбари О.Каримов, бош ҳисобчиси У.Сиддиқовлар вазифаларидан озод этилди.

Вилоятнинг қишлоқ хўжалиги соҳасида фаолият кўрсатаётган 35 та корхона санация қилинган бўлиб, шартномаларни тузишда уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш учун 13 давлат нотариуси, бир адвокат, 4 суд ижрочиси, 3 нафар ФҲДЁ бўлими мудиралари жалб этилди. Санацияга тушган хўжаликларда 112 та ҳолатда шартнома талаблари бузилганлиги аниқланиб, 167.964.200 сўм маблағ учун талабномалар ёзишда амалий ёрдам кўрсатилди. Бу хўжаликлар шартнома нусхалари, Ўзбекистон Республикасининг «Қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш тўғрисида»ги қонуни ва меъёрий ҳужжатлар намуналари билан тўлиқ таъминландилар. Шунингдек, 44 соат ўқув машғулоти ўтказилиб, 8 та семинар йиғилиши ташкил этилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 24 апрелдаги 177-қарорига асосан қатор шаҳар ва туман ҳокимликларида юрист штатлари жорий этилди ва улар адлия бошқармасига олиб борилган ишлар юзасидан мунтазам ҳисобот бериб боришаяпти. Аммо Бахмал, Зарбдор, Мирзачўл туман ҳокимликларида ҳалигача юрист штатлари жорий этилмаган.

Вилоят адлия бошқармасида режага биноан ҳар ойнинг 25-куни адлия ходимлари, давлат нотариуслари, суд ижрочилари, ФҲДЁ бўлимлари мудиралари иштирокида семинар-йиғилишлар ўтказилмоқда.

Хуллас, бошқармамиз Адлия вазирлигининг 1999 йил 24 майдаги 21-754-топшириқ хатига асосан вилоят хўжалик суди, вилоят прокуратураси билан ҳамкорликда шартномавий муносабатларни тўғри йўлга қўйиш ва уларнинг ўз вақтида ижро этилишини таъминлаш йўлида барча амалий чора-тадбирларни кўрмоқда.

Ҳасан ЙЎЛДОШЕВ,
Жиззах вилояти Адлия бошқармаси бошлиғи

ФАЛОКАТ ОЁҚ ОСТИДА

Йўллар, йўллар...

Кўча турли тасодифларга бой. Олдиндан кутилмаган турли ҳодисалар деярли ҳар куни учраб туради. Айниқса, транспорт воситалари ҳайдовчилари фожиали воқеаларнинг кўпроқ гувоҳи бўладилар. Баъзи ҳайдовчиларнинг йўл-транспорт қоидаларини билмаслиги, билганлари эса онгли равишда бузишлари натижасида ўзининг ҳам, ўзгаларнинг ҳам ҳаётини хавф-хатарга қўйишади. Оқибатда кўплаб кишиларнинг бир умрга майиб-

мажруҳ бўлишига, баъзиларининг эса бевақт ҳаётдан кўз юмишига сабабчи бўлишади. Ҳайдовчиларнинг айби билан кўплаб йўл-транспорт ҳодисалари содир бўлиб, давлатга ҳам, фуқароларга ҳам катта миқдорда моддий ва маънавий зарар келтирилади.

«Дамас» кейинги вақтда республикамизда йўловчилар ташийдиган энг қулай транспорт турига айланмоқда. Шу боис ҳам унинг хизмат туридан фойдаланувчилар сони тобора ортиб бормоқда. Бироқ содир этилаётган ҳодисаларнинг аксариятига ҳам ана шу «Дамас» ҳайдовчиларининг эҳтиётсизлиги сабаб бўлмоқда. Чунки уларнинг мақсади ҳам, ўй-фикри ҳам йўловчиларни мумкин қадар тез манзилга етказиш-у, кўпроқ пул топиш.

Ғайрат Бадриддинов шу йилнинг 18 июн куни эрталаб одатдагидек йўлга отланади. Бугун кечагидан ҳам кўпроқ пул топиш илинжида 7 кишига мўлжалланган «Дамас» русумли, давлат белгиси 13 А 48-74 автоуловига бирйўла (ўзи билан бирга) 10 кишини миндиради-ю, Ғаллаорол-Жиззах йўналиши бўйлаб катта тезликда йўлга тушади. Ғайрат Бадриддинов шаҳарга келаверишда Жилли-Ғулли қишлоғидан ўтган темирйўл устидаги кўприкда огоҳлантирувчи мушакларини ёқиб, рўбарў келаётган ДАН ЙПХнинг автомашинасига эътибор бермасдан йўл четида тўхтаб турган енгил машинани айланиб ўтади-ю, йўлнинг ўнкир-чўнқиридан ўз мувозанатини йўқотиб ағдарилади. Натижада қаршисидан келаётган «Даймлер-Бенц» русумли автобусга урилади. Автобус «Дамас»ни 4-5 метр масофага суриб бориши натижасида (суратда акс эттирилгандек) яроқсиз ҳолга келади. Бу автоҳалокат туфайли йўловчилардан 6 нафари шу жойнинг ўзида ҳаётдан кўз юмади. 3 нафари эса турли даражада тан жароҳатлари олиб, Жиззах шаҳар 2-сон касалхонасига ёткизилади. Тасодифни қарангки, йўловчилардан бири ҳеч қандай жароҳат олмади. «Даймлер-Бенц» автобуси эса Тошкент-Самарқанд йўналиши бўйлаб йўлга чиққан. Унда бир гуруҳ қарилик гаштини сураётган ИИВ ходимлари бўлади. Шу боис ҳам уларни ДАН ЙПХ ходимлари кузатиб боришади. Бу автофалокат натижасида автобуснинг олди шикасланади, холос. Шу ўринда ҳақли савол туғилиши табиий. Наҳотки Ғаллаорол туманидан йўлга чиққан бу автоулов фожиа содир этилгунга қадар йўлда бирор ДАН ЙПХ ходимларининг нигоҳига тушмаган бўлса-я? Ё шу сингари автоулов ҳайдовчилари йўловчиларни керагидан ортиқ миндириб, ўтиб қайтаверганлигидан ДАН ходимларининг кўзи ҳам, ўзи ҳам кўникиб қолганми? Акс ҳолда бу мудҳиш ҳалокатнинг олди олинган бўлармиди?!

Инсон ҳаёти азиз. Унинг саломатлигига, хавфсизлигига зарар етказадиган кутилмаган ҳалокатларнинг олдини олиш ишига лоқайд ва совуққонлик билан қараб бўлмайди. Фалокат оёқ остидан чиқиб қолиши муқаррар эканлигини ҳар бир ҳайдовчи ёдида тутмоғи лозим.

Сардор УСМОНОВ,
Зоир ХОЛМИРЗАЕВ
(суратлар муаллифи)

Номус «иш»лари

ОЙДАГИ ДОҒЛАР

Ёки «Тўсма «йўл»имни, чўзавер пулимни...» деб хиргойи қилувчи айрим аёллар ҳақида

(Боши 1-бетда)

«Ойда ҳам доғ бор» ёки «Шоли курмаксиз бўлмайди» деганлари ҳам рост экан. Баъзи биз юқорида таъкидлаган муҳтарама ва муборак зотларга тобелик даъво қилувчи «жусса»ларга дуч келаяпмизки, дарҳол уларнинг «даъво»сини рад этгинг, «бу номни булғама» деб ҳайқиргинг келади.

Аниса Р. деган аёл қонун билан ҳисоблашмай қўйишни одат қилганлардан бўлиб чиқди. Ичкиликбозликка ружу қўйди. 30 ёшларида ашаддий безорилик содир этиб судланди. Тузалиш йўлига кирмади. Яна жиноий қилмишларини давом эттираверди. Қаторасига уч марта устидан суднинг айблов ҳукми ўқилди. Оила қуриб, бола-чақалик бўлди ҳамки, тийилмади. Оддийроқ айтганда, ёши олтмишни қоралаб, сочига оқ оралаб қолганда ҳам «қариб-қуюлмади». Ичкиликка муккасидан кетди. Аниса бирор касбнинг «этаги»ни тутмади, маҳалла аҳли, яхши одамлар фикри, панд-насиҳатига қулоқ тутмади. Ниҳоят... кўча-кўйда енгил оёқ аёлларни кузатадиган бўлди. Қозоғистонлик Кандигул исмли қизни «тузоғи»га илинтирди. Ўз уйига олиб келиб, биргаликда яшай бошлади. Қизни роса «боқиб, семиртирди», сўнг уни «овчи»ликка ўргатди. Бу хушторлар ови эди. Уйида қўшмачиликни авж олдирди. Озми-кўпми, тушган «даромад» ҳисобидан кун кўраётиб... қўлга тушди.

Самарқанд шаҳар Боғишамол туман суди 1999 йил 15 май куни Анисанинг ишини кўриб, устидан тегишли ҳукм чиқарди. Судда ҳозир бўлганлар «суф-ей, сендайларга» деб ўз муносабатларини билдирдилар.

Қадимий ва муқаддас Самарқанд шаҳри кўчаларида Фая деган кимсани тез-тез учратишадиган бўлиб қолишди. У 1955 йилда туғилган, оилалик, фарзандлик, олий маълумоти ҳам бор эди. Тинч ва ижодий турмуш, ҳалол меҳнат уни зериктира бошлади. Аввалига оиласини «синдирди». Сўнг касбидан воз кечди. Осонроқ ва мўмайроқ пул топиш, кайф-сафо ва таралла-бедод яшашга чора излашга киришди. Шаҳар марказидаги «Клеопатра» бар-кафесига мудира бўлиб ишга жойлашди. Барча келган аёл-эркакларни кузата бошлади. Фая улар орасидан пулдорларини, зерикканларини, «муҳаббатга ташна»ларини тезда ажратиб оладиган бўлди. Пайт пойлаб, уларнинг «бошини қўшиш»ни уддалай бошлади. Чўнтагига бу ҳаромиликнинг «даромади» илиқлик киритаверди. Аммо... жиноят устида қўлга тушди. Боғишамол туманида суд бўлди. Фаина Боровская айбдор деб топилди. Барча қилмишлари фош бўлди.

Наталья Чабаидзе деган, 1954 йилда туғилган «кимса» (аёл дейишга тилинг бормайди) қўшмачилик қилганлиги учун бир марта судланди. Тузалиб кетар деб, амнистия акти билан имконият берилди, жазони ўтащдан озод қилинди. Тўғри йўлини топиб кетиш қаёқда дейсиз? «Букри»лигини давом эттирди. Енгилоёқ қизлар ва чапани йигитларни гуруҳ-гуруҳ қилиб, «кошона»сига тўплайдиган, пулини олиб, «муҳаббат қозонида қайнатадиган» фаолият юрита бошлади. Қўлга тушди, қамалди, судланди.

Терговда бу «ифлосбоши»нинг қарамоғида икки нафар, бошқа-бошқа «эр»ларидан орттирган норасида болалари борлиги, Наталья улар тарбияси билан мутлақо шуғулланмаётганлиги, ҳаром-ҳариш ишлари билан болалар ахлоқини бузаётганлиги очилиб қолди.

Боғишамол туман прокуратураси Натальянинг жиноий иши билан бирга, уни оналик ҳуқуқидан маҳрум этиш тўғрисида суд олдида даъво аризаси қўзғатди. Суд бу талабни қаноатлантирди.

Хўш, юқоридаги «номус» ишларидан ўқувчини воқиф қилишга не ҳожат бор, деган савол туғилиши мумкин. Ҳожат бор. Бундай ахлоқсизликларга бизнинг эзгу ниятли жамиятимизда умумнафрат уйғотилиши керак. Кўча-кўйда, маҳаллаларда одамлар энг биринчи қарзи - одоб, аҳлоқ, номус ишларига бефарқ бўлмасликлари керак. Маънавий поклaнишнинг бошида ҳам ушбу нарса туришини ёддан чиқармаслик лозим. Мисолларимиз эса сабоқ бўлсин, деймиз. Нафақат қўшмачиларга, балким «қўшилувчилар»га ҳам, дунёга, номус ишига енгил қаровчи айрим хотин-қизларга, қутурган «тўравачча»ларга ҳам ақлни пешлашлари, ҳаром йўлдан тийилишлари учун дарс бўлсин деймиз. Зеро, ойдаги доғлар унинг безаги, аммо орамизда ёркин ҳаётимизга доғ бўлиб тушаётганлар уни безамайди. «Тўсма йўлимни» деган қўшиқни янгичасига «Тўсма йўлимни, бунга ҳожат йўқ, ундан кўра чўзавер пулингни» деб куйлаётган «аёлнусха»ларга турмушимизда ўрин қолмаслиги керак.

- Биласанми дугонажон, бугун оқшом у яна «Нексия»да келмоқчи...

Алим ЮНУСОВ,
Самарқанд шаҳар Боғишамол туман прокурори, адлия маслаҳатчиси

ЭНГ ЮКСАК ЭЪТИҚОД ВАТАН ТУЙҒУСИДИР

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда» маърузасида жамиятимиз ҳаётининг сиёсий, иқтисодий, маънавий жиҳатларини янада эркинлаштиришнинг асосий йўналишлари белгилаб берилди. Зеро, жамиятнинг бугуни ва эртаси, халқнинг буюк мақсадлар йўлида бирлашиши ўсиб келаётган ёшларда замонавий дунёқарашни шакллантириш, уларни қай даражада бунёдкорликка йўналтира олишимизга боғлиқ. Шунинг учун ҳам республикамиздаги ўқув юртлари бугунги талаба ёшлар билан маънавий, тарбиявий ишларни замон талаблари даражасида юксалтиришлари айниқса муҳимдир.

Инсоннинг баркамоллиги ўз-ўзини ҳурмат қилиш, бошқаларни эъзозлаш, орномусни юксак қўйиш фазилатлари билан ўлчанади. Демак, талаба ёшларда шу фазилатларни ва ҳуқуқий маданиятни шакллантиришимиз лозим, бу эса Ватан туйғуси, Ватан қайғусидир.

Юртимиз тарихининг асл фарзандлари — Широқ, Тўмарис, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик ва бошқаларнинг Ватан олдидаги қаҳрамонлиги ва хизматларини ёшларга доимо ибрат қилиб кўрсата олиш бугуннинг вазифасидир.

Хуллас, талаба ёшларда ватанпарварлик туйғусини юксалтиришнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиқиб, ватанпарварлик ва миллатпарварликни тарғиб қилайлик. Зеро, фарзандларимиз Ватанимиз келажаги, равнақи учун сидқидилдан хизмат қилишга қодир фидойилар бўлиб етишсин.

Ўктам ҲАЙИТБОЕВ,
ТДЮИ Ҳуқуқий маърифат тарғиботи маркази кадрлар билан ишлаш бўлими бошлиғи

«НАЗАРИЯ ҚУРУҚДИР ДЎСТИМ, ЛЕКИН ЯШНАР ҲАЁТ ДАРАХТИ»

«Ҳаёт ва қонун» журналининг 7-сони нашрдан чиқди

«...Хонадон бекаси ярим тунда ҳовлига чиқди-ю, қозиқда от йўқлигини кўриб дод солди, турмуш ўртоғини уйғотди. Бир зумда йиғилиб келган қўни-қўшни дарҳол милицияга хабар қилишди. Тезкор гуруҳ Гулбаҳор қўрғони ҳудуди бўйлаб бири отда, иккиси пиёда, хурсанд ҳолда олға кетаётган от ўғриларининг изига тушди...»

Ушбу суд очеркининг тўла тафсилоти журналимизнинг янги сонида чоп этилган С. Қиличеванинг «Уч оғайни - уч шарманда» деб номланган мақоласида батафсил ҳикоя қилинган. Ўғрилик, товламачилик, умуман, қинғир ишнинг пайига тушганлар аҳволи «вой»лигини унутганларнинг сўнгги пушаймони шундай «паришонхотирликка» мойиллиги борларга сабоқ бўлиб, уларни «бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукур» деган пурмаъно нақлдан хулоса чиқариб олишга ундаши шубҳасиз.

Бевосита ҳуқуқий масалалар, ҳуқуқ тартибот идоралари фаолияти, жиноятчиликнинг олдини олиш ва шу соҳадаги муаммоларни журнал саҳифаларида мунтазам ёритиб келаётган ижодий жамоамиз мазкур янги сонда ҳам ўз анъаналарига содиқ қолишган. Тошкент шаҳар прокуратурасининг алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси Р.Турсунов қаламига мансуб «Терговчи маънавияти ва маҳорати» деб номланган мақола кўп йиллик тажриба маҳсули бўлмиш мушоҳадаларга бойлиги билан ажралиб туради. Ўз мухбиримиз И.Эгамназаровнинг «Кўр кўзнинг очилиши ёки жаҳолат нимага етаклайди» мақоласида жаҳолат охир-оқибат хиёнатга бошлашини андижонлик бир гуруҳ «Ҳизбут-таҳрир» аъзоларининг қилмишлари мисолида очиб берилган.

Бир ҳақиқатни эътироф этиб ўтишимиз лозимки, журналимиз саҳифаларидан ўрин олган аксарият мақолаларда назарий мушоҳадалар, янаям аниқроқ айтсак, илмийлик бир қадар бўртиб туради. Буни азиз ўқувчиларимиз тўғри қабул қиладилар деб ўйлаймиз. Улуғ Ҳёте таъбири билан айтганда, назария нечоғли қуруқ бўлмасин, барибир унда ҳаёт дарахти барқ уради. Бугун ҳуқуқ-тартибот идоралари амалиёти учун ўта муҳим бўлган назарий, илмий қарашлар Ў.Мирахмедов, С.Ҳамроев, Ҳ.Раҳмонов, А.Ахунов, Б.Саломов ва Қ.Абдулҳасанова каби муаллифларимизнинг мақолаларида ўз аксини топган.

Албатта, журналнинг ҳар бир сонини тайёрлашда турли тоифа ўқувчиларимизнинг турфа қизиқишлари бизнинг диққат-эътиборимизда туради. Мазкур сонда «Тафаккур хазинасидан» рукни остида чоп этилган файласуф Жан де Лабрюйернинг қисқа, аммо тўқ мағзли фикрлари журналхонларимизда қизиқиш уйғотиши табиий. Шунингдек, Италия ёзувчиси Антонио Амуррининг ҳажвий ҳикояси ҳам кулгу ихлосмандларининг назарига тушса ажаб эмас.

Хуллас, бизларнинг навбатдаги дийдорлашувимиз ҳар иккала томон учун ҳам мароқли бўлади деган умиддамиз, азизлар!

ТАҲРИРИЯТ

КЕЛГУСИ СОНДА:

СОХТА ҲАҚИҚАТГЎЙ ёки аламзадаларнинг жазаваси

ЗЎР ЗЎРНИ КЎРСА...

Ҳикоя

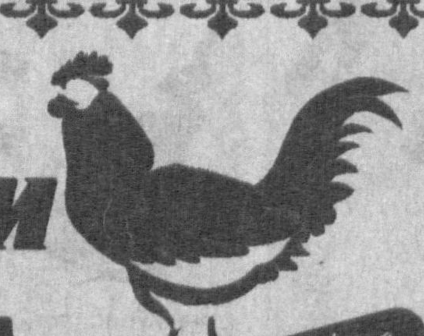

Муроджон уйига келди-ю, дарвоза ланг очиқлигини кўриб, ҳар доимгидек болалар очишгандир, деган ўйда ичкари кирди. Киргач, шитирлаётган маккалар ичида қизил гулли халати лип-лип кўриниб қолаётган, яқиндагина кўчиб келган қўшни аёл Каримага кўзи тушиб, ҳайрон туриб қолди. Карима бироз куймаланиб юргач, ташқарига чиқди-да, халатининг чангини қоққан бўлиб, ўнг ёнига қаради. Муроджоннинг таажжубланаётганидан пинак бузмай, кулимсиради.

Товуқларимиз катаги қолиб, сизларникида туғишаётган экан. Шунга кирган жойим. Атиги биттагина топдим, холос.

- Топган бўлсангиз яхшида! Каламуш уриб кетмаганига шукр қилинг, қўшни. Муроджоннинг кўнглидан «товуқ сеники-ю, боқиш бизники, яна тухумини бизникидан излайсанми», деган ғижиниш ўтди.

Карима нолиганча чиқиб кетди. Муроджон ўт юлишга тутинди. Лекин поя илдизлари ости қўпорилганини кўриб, тепа сочи тикка бўлди. Сўкинди. Қўли ишга бормай, ўрган бир тутам ўтни улоқтириб, чайқалганча ўрнидан турди. Бориб ариқ лабига ўтирди. Дафъатан вужудига ёйилган жаҳлдан қўзғолиб, кетмонини чангаллади. Зўр бериб жўякларни тузатишга киришди. Пешонаси, юзини қоплаган терни сидириб-сидириб қўяди. Маккапоянинг бўғиқ тафтидан нафас олиши қийинлашиб, юраги сиқилди. Чидолмади, кетмонни итқитиб, қўшнininкига ўтди. Чақирди. Қўшни узоқ куттириб, охири кўриниш берди.

- Ие, келинг Муроджон ака. Ҳа, бу, кун иссиғида... Жонингиздан тўйдингизми, жон ака. Сояда мазза қилиб дам олмайсизми одамга ўхшаб. Офтобни қаранг, нақ мияни ўйиб, жонни қовжиратаман деяпти.

У йўл-йўлакай насиҳатгўйлик қилганча, келиб Муроджон билан қўшқўллаб сўрашди. - Соғликлар дурустми, ака. Муроджоннинг авзойи чатоқлигини кўриб ажабланди. Бир томони уйқунинг белига тепганидан ижирғанди. Шишинқираган қовоғи аралаш шилпиқ кўзларини ишқалаб узун ҳомуза тортди. Муроджон сўрашаркан, унинг ўрадек очилган оғзига қараб, кўнгли озди. Нигоҳини ерга қадади.

- Энди ука, айтсам тилим, айтмасам дилим куяди. Хафа бўлмайсиз. Бир ёқдан кўздек қўшнимиз... Анави, товуқларингиз макка жўякларини титкилаб ташлабди. Яхши эмас-да энди, ука.

Муроджоннинг томоғига аламли дард кўндаланг бўлиб нафаси қайтди. Базўр ютинди. - Ўтган сафар ҳам айтувдим-ку!..

- Хўп, ака, - деди қўшниси қамашган кўзларини қисиб. - Бу бола тушмагурлар қулоқсиз-да! Минг урингсўкинг, барибир қўйворишаяпти... Майли, қамаб қўямиз иложини қилиб. Энди бола бола-да, кўнгли далада бўлади. Бу ерда туришимизни қаранг. Ичкари кирайлик...

Муроджон гап кесилганини сезди. Кўнглиям тўлмай, ўнғайсизланганча оёқ оғриғидан тишини тишга тираб, ҳовлисига қайтди. Куннинг қайтишиниям кутмасдан яна жўяк тузатишга машғул бўлди. Шу пайт аввалги тузатилган жойлари яна титкилинганини кўриб, қони қайнаб кетди. Жўякларни палапартиш оралаб, у ер-бу ерда тупроқланаётган товуқларни кўрди. Вужуди асабий қалтираб, тош қидиришга тушди. Хаёлидан «қўй, жаҳлингни бос, яна майиб қилиб товонига қолиб юрма», деган ўй ўтди-ю, кесакка ёпишди. Кесак ҳарқалай ёмон тегмайди. Пояларнинг шитирлашидан чўчиган товуқлар потирлашиб қоча бошлашди. Муроджон то кесак ушатиб отгунча бўлмай чавра оралиғидан қўшни томорқага ўтиб улгуришди. Жуда алам қилди. Қўшнисини товуқларига қўшиб роса сўкди.

Товуқ товуқ экан-да! Бу зарар жуда кўп давом этди. Муроджон жон куйдириб илтимос қилаверади, қўшни эса «хўп қамаб боқамиз»дан нарига ўтмай билганини қилаверади. Унинг устига қайси мева ранг олишни бошласа шу қўшнининг чурвақалари яширинча ҳозиру-нозир. Яна тухум излаши-чи. Муроджон тухум топиб олганда неча марта болалари орқали опчиқтириб берди. Карималар бундан қаноат қилмай, аксинча шубҳаланишган экан. Буни кейин билдиришди.

Маҳалланинг бош-оёғи шу қўшнининг товуқларидан азият чекаётган маҳаллар эди. Ўша куни жуда ёмон бўлди. Муроджон помидор териб, бир болаларга шакароб қилиб берай, бира йўла мол-ҳолга ўт ҳам ола келарман, деб томорқасига келган эди. Экинзорда бемалол юрган товуқларни кўриб эсхонаси чиқиб кетаёзди. «Кишт-кишт»лаб у ёқдан ҳайдаса бу ёққа, бу ёқдан қувса, у ёққа ўзларини уришади. Тинкасини обдон қуритишди. Жон ҳолатда чаврадан бўй чўзиб қўшнини чақирди. Зум ўтмай Карима кўриниб, совуққина сўрашди. Бу қилиғи Муроджонга ёмон таъсир қилди. Аммо ўзини босгандай бўлди.

- Унақа эмас-да, қўшни. Бу нима энди? Қаранг, товуқларингиз ҳаммаёқни астар-халтасини чиқариб ташлабди. Неча марта айтиш мумкин...

Kариманинг авзойи баттар муз қотди. Қошлари қаҳрли чимрилиб, кўзлари пирпиради. Бир зум шу кепатада серрайиб турди-да, бийрон тили арқон эшиб, жаҳиллади.

- Ҳа, энди сенларни деб кўчиб кетаман, шекилли. Ҳозиргина битта мосови келувди болалардан шикоят қилиб... Буниси товуқларимга кучи етиб, тили айри тушади. Энди болаларни иштонимга қамаб, товуқларимни қўйнимга солиб юраман. Ҳе, ҳамманг бир-бирингдан баттар бўлишмай ўлиш!..

Муроджон анқайганча қотиб қолди. Кетишниям, қолишниям билмай турганда уй ёнида Кариманинг эри - Баҳодир кўринди. Қўллари лой, юзигаям лой сачраган. Истамайгина қўл тутиб сўрашган бўлди.

- Ҳа, ака, тинчликми?

Бўғилиб турган Муроджон унинг беписанд муомаласидан ранжиди.

- Бўлди-да, энди шунча дахмаза. Ёз йилда бир келади, ўн марта келмайди-ку! Одам деган бировнинг меҳнатига озгина куюниши керак. Ўзи каламушлару, картошканинг қўнғизи кўз очирмаётган бўлса. Бу ёқда яна товуқларингиз... Яримжон одам бўлсам...

Баҳодир ғижиниб турди-ю, бирдан тутоқди.

- Шу тўртта товуғимни ҳеч қўймас экансиз-да! Сотиб қутулсам, кўнглингиз тўладими? Бўғиб ташладингиз-ку одамни...

Муроджоннинг дами ичига тушиб, каловланиб қолди. Эр-хотиннинг зуваласи бир жойдан олинганига таажжубда эди. Кўнгли бўшлигидан ўзини ёмон кўриб кетди.

- Мен, унақа сотинг деяётганим йўқ. Зарар бермай боқинг, деяпман.

Қўшнининг ранги баттар бўзарди. Кўзлари асабий қисилди. Вишиллаб оғзидан жони суғургудек тупук сачратди.

- Бўлмаса, манави чавраларингизни улоқтириб ўрнига девор тортинг. Минғирлашингиз ҳам босилади. Бизниям қулоқ тинчийди.

Муроджоннинг юраги шиғиллади. Оёқларидан дармони чекингандай, шафтоли танасига қўл тиради. Бунга раҳм қилса, бўй баравар сакраяпти-ку! Бу нимаси энди?

- Соғ бўлганимда... - Муроджон чиранди. - Чўнтагимда бўлганида:.. девор тугул уйимниям қўнқайтириб олардим...

У яна оғиз очмоқчийди уй ёнида пайдо бўлган Карима, ўнг қўлини чўнтагида, зипиллаб ўтди-ю, кўчага чиқди. Қаршисидан келаётган қўшни аёл билан шошилибгина сўрашди-да, бурилиб Муроджоннинг томорқасига кирди.

Муроджон дарахтлар панасида уни кўрмай қолди. Зум ўтмай ўша ёқдан Кариманинг шанғиллаган овози эшитилди.

- Ана, мана, бу ерга туғишибди-ку! Мана, иккита топдим! Булар ўғри. Бошга тушган тайёр бит булар. Сўрасанг, йўқ, бизникига туғмаяпти, дейишади, уятсизлар. Уйига ташишади, билмасам экан. Ҳе, бировнинг нарсасига кўз олайтиришмай гумдонинг чиқсин...

Муроджон унга бир қараб, худди эси оққандай юраги увишди. Баданидан совуқ тер қуйилди. Одамнинг қанақалиги шунақа пайтда билинаркан. Ғазаби қайнаб кетди. Бир «сийламоқчи» бўлиб, қўшниси томон ўгирилди. У эса аллақачон ғойиб бўлган эди...

- Ҳе, садқаи одам кет, хотинчалиш. Шундан кўра лозим кийиб ол, - деди ижирғаниб.

Пастак, омонат эшикча олдида яна Кариманинг шанғиллаши эшитилди:

- Тунов куниям хотини олтита тухумни тўрвасига солаётганини кўриб, сўрасам, вой, қўшни хола сабзига алишди, деб қулоғимни тишлади-я, жиғилдонинг тескари бўлгур. Буларнинг турганбитгани ўғирлик.

Эшитиб турган хотини Каримани инсофга чақирди-ю, балога қолди.

- Хоҳлаганимни қиламан! Кенг дала, юраверишади! Бу кўча ҳамманики, билдингизми?

- Ҳей, тилингни тийгине! Сен шу болани ўғри қилаётган бўлсанг, адашасан. Ҳаром луқмангни бунга тирама! Ўзинг ўғрисан. Эрингдан тортиб болаларинггача бировларнинг томорқасидан кун кечирасанлар. Қолганига зорманда товуқларинг ҳаммаёқнинг тит-питини чиқаришади. Дастидан неча марта дод-вой қилиб, қайтадан экин экдим. Эплasang боққин-да! Этагинг тиззангга етмайди-ю, чиранишингга бало борми, бемаза!

Карима шундай тўполон кўтарди-ки, унинг олдида лўли ҳам ип эшолмаслиги аниқ эди. Лекин боя сўрашиб ўтган қўшни аёл аралашди-ю, Кариманинг тулкига дарс бериши сезилиб қолди.

- Ҳой, Каримахон! Энангиз тенги одамни бунчалик ер тепки қилманг. Аввал шу ёшга етволинг, кейин ҳовлиқарсиз. Лекин ҳув наридан эшитиб келяпман. Муроджонни ўғри қилаяпсиз. Сабзига мен тухум алишгандим. Гап бундаям эмас. Боя мен билан сўрашаётганингизда чўнтагингизда қаппайиб турган тухумларга кўзим тушганди. Мана, ҳозир ҳам қўлингизда иккита турибди. Қайси юз билан шу ишни қилдингиз-а, ўргилай. Бунақа айёрлик қилманг. Кўздек қўшни бўлсангиз, кирди-чиқдиниям ўйланг бундоқ.

Карима ер ёрилмади ерга кирмади. Лекин тил жиловлолмай яна ўшқирди.

- Сиз... Сиз аралашманг! Бурнингизни бу ишга тиқа кўрманг, тушундингизми? Келиб-келиб шу чўлоқ билан қўшни бўлдимми?

Муроджон буни эшитди-ю, таёқдек қотди. Шушу нафақат Муроджон, балки қўни-қўшниларнинг ҳам Карималардан кўнгиллари совиди.

Кези келиб, кўза кунида синди. Мардикор ёллаб ғишт қуйдираётган Ботиржон товуқларнинг ғишт юзига «безак беришидан» аччиқланиб мардикорларига ҳаммасини туттирдию, қозонга бостирворди. Чиқимнинг бети қурсин. Бўларкан-ку, шундай қилсаям.

Зўр зўрни кўрса думини қисар экан. Ботиржоннинг бу «жасорати» маҳаллада ҳурматини тиндирган хотинни пусдириб қўйди...

Тоҳир ЙЎЛДОШЕВ,
Фарғона Давлат университети талабаси

«ДАВОЛАЙМАН - СУЯМАН, ЎЛДИРАМАН - СЎЯМАН...»

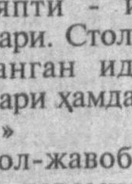

Грецияда чиқарилган «Омония» ҳафтаномасида Херсон ўлкасидан чиққан қотил-табобатчи ҳақида мақола босилди. Маълумки, сўнгги йилларда замонавий тиббиёт билан бир қаторда экстрасенс-руҳшунослик, илми-амалу иссиқ-совуқчилик жодуси ривожланиб бораётир. Қолаверса, тиббиётнинг бу турига мурожаат қилаётган дардмандлар сафи ҳам камаймаяпти.

...Фавқулодда мўъжизаларга умид қилиб яшаган Галина Павловна бир нечта жарроҳлик операциясини бошидан кечирди. Шифокорлар умидсизлик билан ундан кўзини олиб қочишарди: рак хасталиги! 1997 йилнинг августида Галина Павловнанинг қизи Херсонда машҳур табобатчи Наталья Птухинанинг остонасига бош эгиб келади. Табобатчи эмас - нақд фариштанинг ўзи! Унга ўт-ўлан, сеҳрли ўқиш ва бошқа майдачуйдалар чўт эмас экан. Хизмати учун таклиф қилинган йирик-йирик совғаларни ҳам мижози тўлиқ соғаймагунча олмаслигини айтди. Мижозида ўзига нисбатан ишонч туғилиши учун халқ табобати бўйича Украина ассоциациясининг гувоҳномасига эга эканлиги, бу эса унга ташхис қўйиш, ошқозон-ичак, юрак-томир хасталиклари ва урология соҳасида даволаш ишлари олиб боришига кафолат беришини эслатиб ўтди. Бундан ташқари, «Агима» номли ўқув-услубиёт марказида «Биоэнергетика, магия, йоголик» мутахассислиги курсини тугатганлиги ҳақидаги гувоҳномани ҳам кўрсатди.

Табиб ва бемор ўрталарида ўзаро ишонч, дўстона алоқалар ўрнатилгач, даволаш ишлари бошлаб юборилди. Табиб Н.Птухина мижози Галина Павловнага «ҳужайралардан салбий ахборотни сидириб ташлаш» бўйича даволаш усулини таклиф қилади. Бунинг учун экстрасенс билан беморнинг кўнгилочар суҳбатлари, оралиқ масофадан туриб қилинадиган уқалаш-массаж машғулотидан фойдаланди.

Қизиғи шундаки, беморнинг умумий аҳволи яхшилана бошланди. Билъакс, хасталик томирини суғуриб ташлашга икки қадам қолганида оғриқ қайта янгиланди...

Жиноят

Ўша 1998 йилнинг машъум 1 июнида Галина Павловнанинг эри хотинини навбатдаги даволаш машғулотига эрталабки соат еттида олиб келади. Аёли шу бўйича уйига қайтмайди. Ташвишлана бошлаган эр табибнинг уйига йўл олади. Веревчина дарёси бўйида яшайдиган Наталья Птухина бошқа мижоз билан машғул бўлгани сабабли эшикни истамайгина очди. «Хотинингиз сартарошхонага кетди. Аслида қаерга йўл олганига ҳайронман!». Эр табибдан космик алоқа сеанси орқали хотини билан боғланиб кўришни илтимос қилади. (Птухина мижозлар буюртмаси бўйича шундай манипуляция алоқасини ҳам ўрнатишга қодир эди). У самимий тарзда кўзларини юмиб, тараддудланди. «Ҳеч вақо кўринмаяпти. Қопқора девор».

Кейинги кундан бошлаб маҳаллий милиция қидирув эълон қилади. Воқеалар ривожини қидирув гуруҳининг жиноят содир бўлган жойни тадқиқ қилиш баённомаси орқали ўқиб билсак. «Фуқаро Птухина уйининг пойгагида «Саратов» совутгичи, иккита табуретка, стол, қизил рангли гилам бор. Идиш-товоқлар ювилмаган, умумий тартибсизлик, ифлослик. 5 метрлик кастрюлканинг тагидан газ ёқилган. Унда ёғлиқ шўрва қайнаяпти - ичида гўшт бўлаклари. Стол устидаги оқ эмалланган идишда гўшт бўлаклари ҳамда чап оёқ товони...»

Савол-жавобдан иборат тергов давомида Птухина ўзини ниҳоятда вазмин тутган. Ҳатто қотиллик илмий асосга эга эканлигини айта туриб, мижжа ҳам қоқмаган.

«Мижозимнинг кўзига қараб тушундимки, унинг шуурига «ўзини-ўзи нобуд қилиш» дастури муҳрлаб қўйилибди. Ўлим истаги унинг ўзидан таралиб турарди, бу шунчалик кучли истак эдики, мен ўзимни ушлаб туролмадим. Галина Павловна менга орқасини ўгириб ўтирганди (оралиқ масофали уқалаш машғулоти борарди). Мен балконга чиқиб, силикат ғиштининг бир бўлагини олдим ва мижозимнинг бошига беш марта урдим...»

Айтиш мумкинки, Птухина тергов ишига яқиндан ёрдам берган. Масалан, беморни фақатгина ўлдирмай, нима учун уни майдалаб йўқ қилганини ҳам ўзи изоҳлайди: кучли ўлим истаги «мени топа олишмайдиган қилиб яшир» деб уқтириб турди, дейди жавобгар. Бир нечта психиатрик ва психологик экспертизалар жавобгар шахснинг соппа-соғлиги тўғрисида маълумот беришган.

Мактабда Птухина «4» ва «5» баҳоларга ўқиган. Скрипка бўйича мусиқа мактабини тугатган, комсомол фаоли бўлган. Бироқ 1992 йилдан буён асабий, қайсар бўлиб қолган, кечалари қўрқинчли тушлар кўрган. Уни кўздан кечирган экстрасенс «Ҳамкасаба, биз танлаган ишнинг этагидан тутинг» деб тавсия беради. Шу вақтдан бошлаб Птухина одамларга яхшилик қилиш, уларни суйиб даволаб, дардларига малҳам бўлиш касбини қаттиқ ушлайди.

Жазо

Туман судида ҳали ҳеч қачон бундай баландпарвоз гапларни эшитишмаган бўлишса керак! Мижоз Л.Долгополов, суд раиси Ю.Геммаларнинг Наталья Птухинага «ҳаётни севувчи, олий маълумотли бўлмаса-да, ниҳоятда маданиятли аёл» деб берган баҳоларини барча эшитди. Қолаверса, суддан сўнг марҳумнинг қизи ҳам қотил-табибга ўз баҳосини ёзма равишда баён этади: «Наталья Анатольевна Птухина ўзини тиббиёт ва бошқа илму фан оламида зукко инсон эканлигини намоён этди. Доно, соғлом, ўқиган, инсонларга меҳр улаша оладиган ва ёрдам берадиган киши сифатида тасаввур уйғотади. Мен у кишини ўз дўстим ҳамда устозим деб билардим».

Қандай фикр-мулоҳазалар, муносабатлар билдирилмасин, одил суд ўз ҳукмини ўқиди: умумий тартибдаги ахлоқ тузатиш колониясида 12 йиллик қамоқни ўтасин!

Қайд ва эслатма:

Инсон ўз ҳуқуқ ва бурчларини тўлиқ эгаллаган вақтдагина юқоридаги сингари бахтсизликлар, ўзганинг таъсирига тушиб қолиш ҳолатлари юз бермайди. Агар сиз жодугар-экстрасенсларга мурожаат қилишга қарор қилган бўлсангиз, унутманг:

- Сиз мурожаат этган экстрасенс тегишли диплом ёхуд сертификатга эгами?
- деярли барча жодугарлар жарангдор тахаллусларга эга бўлишади - Анжелика, Виолетта, Эвелина. Бу уларга асл исм-шарифларини яшириш учун воситадир. Табиблардан паспорт кўрсатмаларини сўраб билинг ва кўчириб олинг;
- кўпгина экстрасенслар муолажа вақтида ташқи кўринишларини ўзгартиришади - бу уларга яққол таниб қолмаслик имкониятини яратади;
- аксарият беморлар жодугарларга бораётганларини уялгандан яқинларидан сир тутишади. Бу маълумотни яқинларингизга ошкор этиб қўйинг;
- аслида касалликка даво қидиришда ўзингизга, психолог-руҳшуносларга кўпроқ таянинг.

ОАВ асосида Шаҳноза ШАРИПОВА ва Олимжон ТУРДИБОЕВлар тайёрлашди

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир
Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Сафар НАЗАРОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Зайниддин ИСЛОМОВ
Ҳамза ЗОКИРОВ
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0577. Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 22.00

Навбатчи:
С.ҚИЛИЧЕВА
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи:
У.ДЎСМАТОВ
Терувчи:
М. ДЎСТОВА

МАНЗИЛИМИЗ:
700047 Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси-5.
Телефон, факс:
133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.